

Institut Paměti národa

díplomní projekt – David Foud – atelier Hradečtí

ÚBOČ.34

ÚBOČ.34

Institut Paměti národa

autor:
David Foud

vedoucí práce:
doc. Ing. arch. Tomáš Hradečný

oponent práce:
Ing. arch. Petra Holubová

konzultace:
Ing. arch. Klára Hradečná
Ing. arch. Julie Kopecká

FAKULTA ARCHITEKTURY
ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ
ÚSTAV NAVRHOVÁNÍ I
LS 2021/2022

Prolog.

Tato práce vzniká jako závěrečná diplomní práce na FA ČVUT v Praze ve školním ateliéru Hradečný–Hradečná. Diplomní práce se zabývá řešením Institutu Paměti národa pro Plzeňský kraj v usedlosti čp. 34 v Úboči. Diplomní projekt vzniká se svolením majitele usedlosti a Paměti národa (Post Bellum).

David Foud, květen 2022

„Máme radost, že statek se stal, i když (zatím) pouze v teoretické rovině, místem pro návrh takovéto Instituce, která bude lidi vzdělávat a předávat informace o těžkém životě na venkově ve 20. století. Usedlost je již 30 let bez využití a pouze chátrá. Před pár lety byl díky Paměti národa a rodinným příslušníkům zachycen příběh rodiny a vesnice (s navazujícím workshopem pro děti), již dříve byla sepsána i kniha zabývající se historií rodu a vytvořena diplomová práce na téma procesů v 50. letech a vyvlastnění statku. Davidův projekt je tedy hodnotný už jen v tom, že zachytil současnou i minulou podobu areálu a tvoří tak další část historie, která nebude zapomenuta a bude moct být předána dalším generacím.“

rodina Mastných, majitelé čp. 34 v Úboči , květen 2022

6 – 7
8 – 9

ÚVOD
Doklady.
Úvod.

10 – 13
14 – 33
34 – 39

ANALÝZA
Institut.
Místo.
Příběh.

40 – 43
44 – 111

NÁVRH
Záměr.
Řešení.

112 – 113
114

Závěr.
Zdroje.

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury
2/ ZADÁNÍ diplomové práce
Mgr. program navazující

jméno a příjmení: David Foud
datum narození: 22.12.1996
akademický rok / semestr: ZS 2021/2022–10. semestr
obor: Architektura a urbanismus
ústav: Ústav navrhování I
vedoucí diplomové práce: doc. Ing. arch. Tomáš Hradečný
téma diplomové práce: Úboč.34: Institut Paměti národa
viz přihláška na DP

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Diplomní práce se zabývá umístěním Institutu Paměti národa pro Plzeňský kraj do usedlosti v obci Úboč na Domažlicku. Projekt bude řešit konverzi stávajících budov statku Úboč čp. 34 pro expoziční a edukační prostory přibližující návštěvníkům dějiny 20. století.

2/ Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Stavební program:
Expoziční prostory, edukační a eventové prostory, prostory pro krátkodobé ubytování, řešení přiléhajících prostranství ke statku čp. 34.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

Situace (1:2000 / 1:1000)
Charakteristické půdorysy, řezy, pohledy (1:50 – 1:500)
Axonometrická a perspektivní zobrazení
Detaily (1:5 – 1:25)

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

Fyzický model
Portfolio

Uvedené výstupy a měřítka mohou být vzhledem k vývoji Diplomní práce změněny po domluvě s vedoucím práce.

Datum a podpis studenta

14. 2. 2022

Datum a podpis vedoucího DP

14. 2. 2022

Datum a podpis děkana FA ČVUT

14. 2. 2022

registrováno studijním oddělením dne

14. 2. 2022

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: David Foud
AR 2021/2022, LS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:
(ČJ) ÚBOČ.34: INSTITUT PAMĚTI NÁRODA

(AJ) ÚBOČ. 34: MEMORY OF NATIONS INSTITUTE

JAZYK PRÁCE: ČESKÝ JAZYK

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. Tomáš Hradečný

Ústav: Ústav navrhování I

Oponent práce: Ing. arch. Petra Holubová

Klíčová slova (česká): Plzeňský kraj, usedlost, vestavba, konverze, vzdělání, venkov

Anotace (česká): Diplomní práce se zabývá řešením Institutu paměti národa pro Plzeňský kraj umístěný do venkovské usedlosti v obci Úboč na Domažlicku, která byla jedním z mnoha statků postižených perzekucemi v 50. letech 20. století. Návrh využívá stávající objekty a doplňuje je o podzemní i nadzemní objekty koncipované do jednoduché formy, které propojují stavby do jednoho celku. Dochází ke konverzi jednotlivých stávajících staveb, ale zároveň zůstává zachován autentický vzhled objektů bez výrazných vnějších zásahů, jako nositel paměti místa. Součástí návrhu je audiovizuální expozice Institutu Paměti národa a prostory pro vzdělávání.

Anotace (anglická): The diploma thesis deals with the solution of the Institute of the Memory of the Nation for the Pilsen Region located in a rural homestead in the village of Úboč in Domažlice area, which was one of many farms affected by persecution in the 1950s. The design uses existing buildings and complements them with underground and above-ground buildings designed in a simple form, which connect the buildings into one unit. The individual existing buildings have undergone conversion, but at the same time the authentic appearance of the buildings is preserved without significant external interventions, as the bearer of the site's memory. The design includes an audiovisual exhibition of the Institute of the Memory of the Nation and spaces for education.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Plzni dne 19. 5. 2022

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolio.

Úvod.

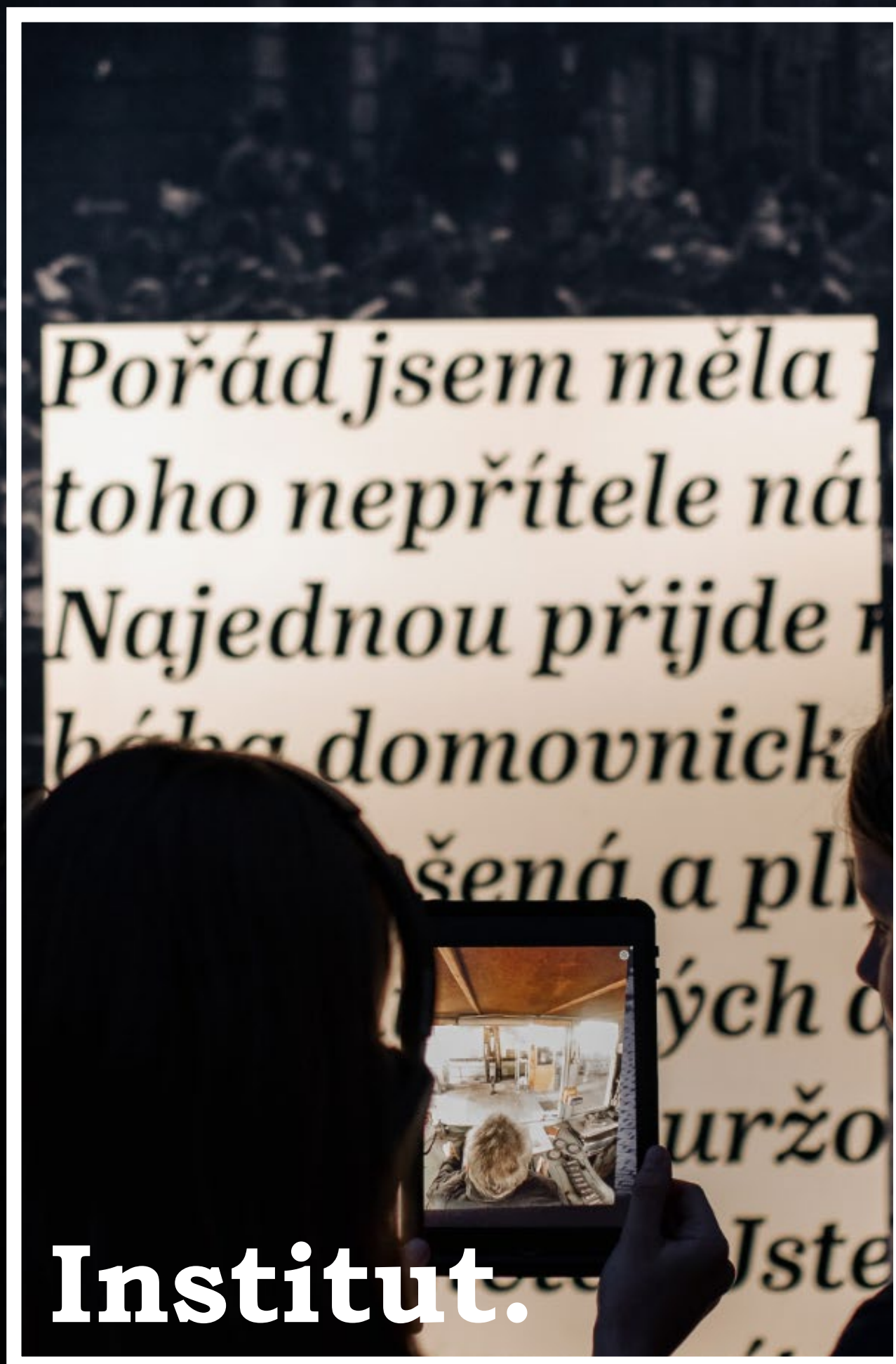
Předmětem této práce je příběh. Příběh místa, usedlosti, rodiny. Příběh, která má stejný konec, jako mnohé další osudy. Osudy, které dávají za vznik Institutům Paměti národa. Místům, kde jsou vyprávěny tyto příběhy, aby se nezapomnělo.

Pro závěrečný projekt na FA ČVUT jsem si vybral návrh řešení Institutu Paměti národa pro Plzeňský kraj, který ještě nebyl realizován.

V této práci umísťuji Institut Paměti národa do jedné z usedlostí, která byla postižena perzekucemi v 50. letech minulého století. Jedná se o usedlost čp. 34 v obci Úboč na Domažlicku a je jedním z mnoha statků na plzeňském venkově, který potkal tento osud. Výjimečný je tím, že jeho příběh byl velmi dobře popsán díky činnosti organizace Paměť národa.

Téma práce jsem si zvolil z hlediska dlouhodobého zájmu o historii 20. století v mém rodném kraji a s ohledem na fakt, že usedlost čp. 34 v Úboči je od 90. let 20. století bez vlastního využití a přáním majitelů statku by byl vznik místa, které by vzdělávalo.

BACK STORY: Koncem dubna 2019 se dozvídám o existenci statku čp. 34 v Úboči přes potomky statkáře Mastného a seznamuji se s celým příběhem díky práci organizace Paměť národa. Začátkem října 2021, po návštěvě festivalu Paměti národa na Strahově, vzniká myšlenka věnovat se v diplomní práci návrhu Institutu Paměti národa, který bude umístěn ve statku Mastných v Úboči. V listopadu 2021 dostávám početný svazek neoznačených klíčů od čp. 34 v Úboči a probíhá celodenní dokumentace a zaměření usedlosti. V únoru 2022 začínají práce na diplomním projektu ÚBOČ.34 Institut Paměti národa.

Institut.

Instituty Paměti Národa vznikají pod organizací Post Bellum, která utváří orální archiv s názvem Paměť národa, jenž má za cíl shromažďovat a uchovávat svědectví pamětníků z průřezu 20. století. Tento archiv je třetím největším na Světě a vzniká již od roku 2001. S příběhy pamětníků z 20. století je možné se seznámit přes virtuální archiv Paměť národa (www.pametnaroda.cz), kde jsou dostupné všechny sesbírané příběhy včetně dobových fotografií a dokumentů, které se vážou k daným příběhům. O vznik Institutů, které budou moci vyprávět příběhy z 20. století mladé generaci, usiluje Post Bellum již od roku 2018.

Plánem je vytvořit celorepublikovou síť Institutů Paměti národa, která mají vzniknout v každém krajském městě. Instituty jsou provozovány Centry Paměti národa, které se v současné době nacházejí v Brně, Českých Budějovicích, Plzni, Hradci Králové a Olomouci. Post Bellum se kromě sbírání a publikování příběhů věnuje i edukační činnosti a vytváří pro studenty základních a středních škol vzdělávací programy, kde jsou studenti seznámeni s osudy lidí ve 20. století.

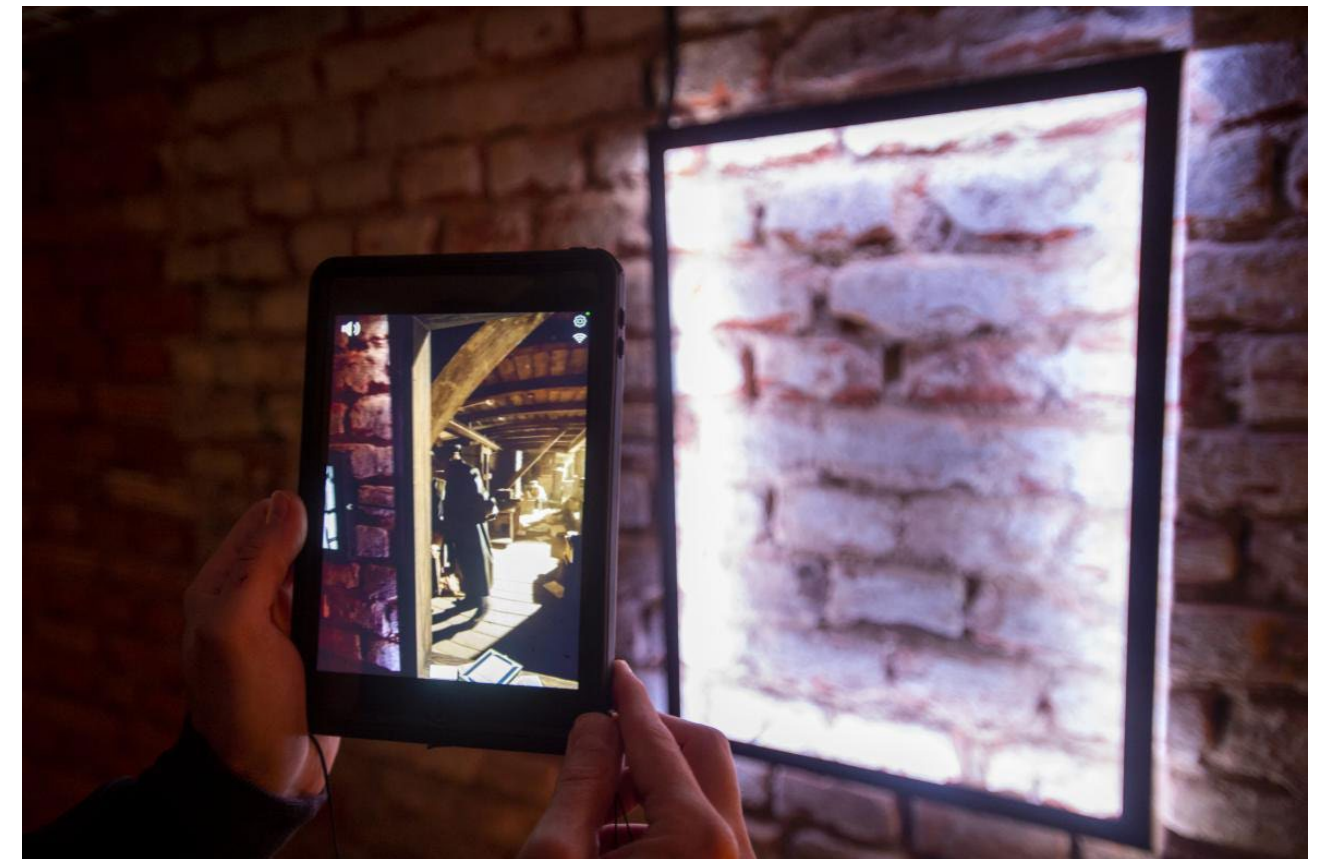
Instituty Paměti národa (IPN) si kladou za cíl být moderní expozicí, která bude poutavě vyprávět příběhy pamětníků z 20. století a přiblížili tak mladší generaci události jako například holocaust, bitvy a domácí odboj 2. světové války, komunistické politické procesy a okupaci 1968. Instituty budou místem pro setkávání studentů s pamětníky, divadelní kroužky, workshopy a další edukační programy pro školy. Chybět nebudou ani aktivity pro seniory a zázemí pro natáčení vzpomínek pro archiv Paměti národa. Expozice jsou koncipovány tak, aby je bylo možné obměňovat a návštěvník se bude moci při každé nové návštěvě seznámit s jinou událostí z 20. století a příběhy lidí, které na tyto události vzpomínají.

Krajské IPN budou umožňovat vyprávět regionální události a příběhy, tak aby si návštěvník odnesl co nejvíce informací o dění ve 20. století v kraji, kde se Institut nachází. Expozicí bude návštěvník prováděn za pomoci vyprávění příběhů pamětníků, kdy si návštěvník před vstupem do expozice vybere dva příběhy ze stejného období s rozdílnou dějovou linkou a postavením, tak aby získal pohled na události z více stran.

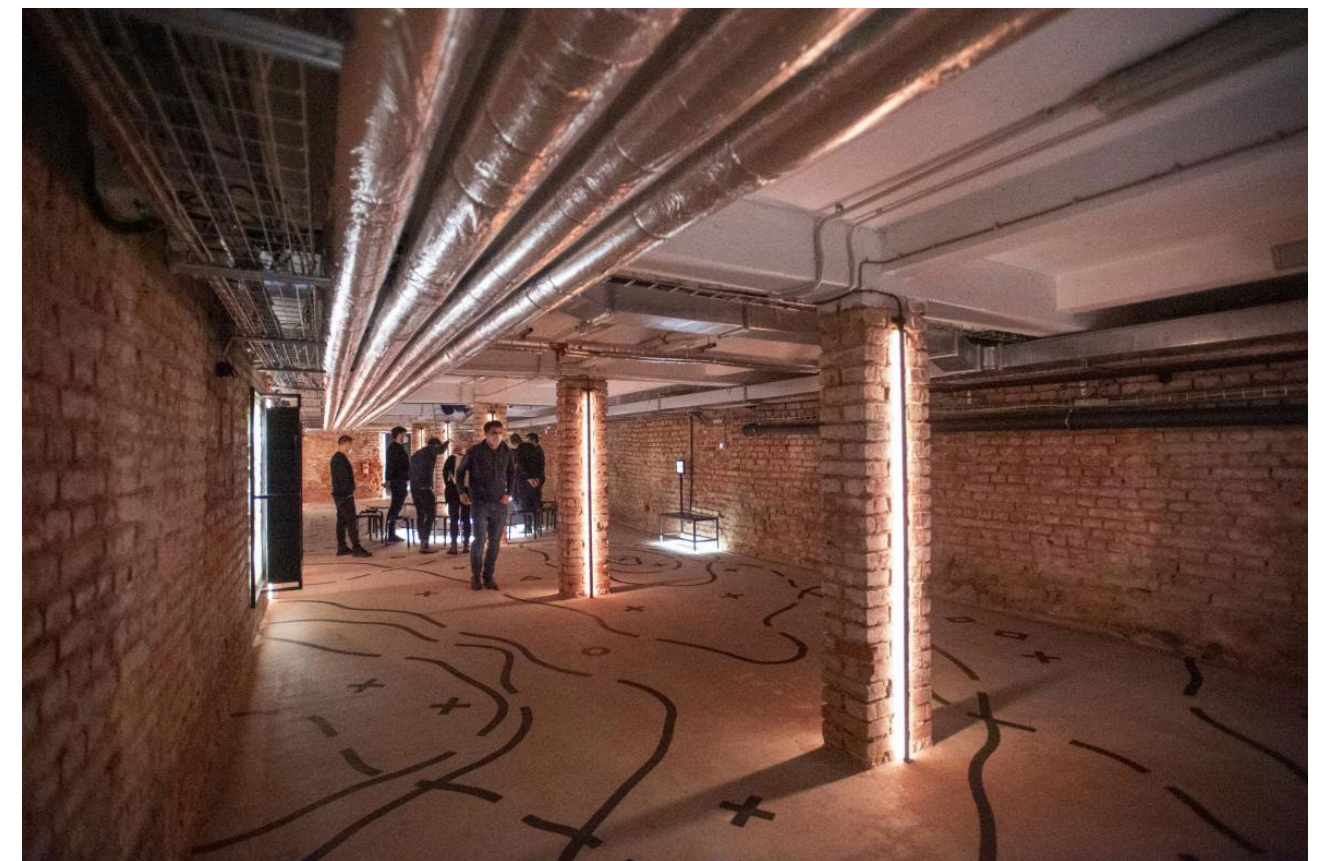
Expozice jsou řešena audiovizuálními prostředky za využití projekce, světelných a zvukových efektů. Každá expozice v krajských IPN bude začínat a končit u tzv. „ohniště“, což představuje kruhový stůl se židlemi, na který je promítán audiovizuální obraz a ukazuje návštěvníkům kontext doby a historické pozadí. Každý návštěvník u vstupu obdrží tablet se sluchátky, který slouží pro navigaci v expozici, přehrávání vzpomínek a prohlížení fotografií či dokumentů. Expozice jsou doplněny o skutečné dobové artefakty.

První Institut Paměti národa byl otevřen již v březnu 2022 v Pardubicích, následovat bude vznik Institutů v Praze, Brně a Olomouci. Vybudování těchto Institutů je financováno za podpory soukromých dárců a sbírek, veřejných prostředků Ministerstva kultury ČR a fondů Evropské unie.

V případě IPN Pardubice byl projekt silně podpořen samotným městem a Pardubickým krajem, proto se ho podařilo dokončit jako první. Tento Institut se nachází v centru Pardubic v Machoňově pasáži, která byla vybudována v období první republiky. Institutu byly poskytnuty sklepní prostory o ploše 400 m². Tyto prostory nenabízí pouze samotnou expozici Paměti Národa, ale nabídne možnost pro konání programů pro školy, aktivit pro seniory a bude zde umístěno také dokumentární studio pro zaznamenávání příběhů pamětníků.

Využití tabletu v rámci expozice IPN. (Zdroj: IPN)

Vnitřní prostory IPN Pardubice. (Zdroj: IPN)

Institut Paměti národa Plzeňského kraje pro účel diplomní práce volím umístit mimo krajské město a cíleně je situován na venkov, který byl těžištěm událostí a nese paměť sedláků. Institut je navržen do stávající usedlosti čp. 34 ve vesnici Úboč, která se nachází mezi Klatovami a Domažlicemi. Usedlost čp. 34 je skutečným nositelem dějin a tichým pamětníkem událostí 20. století z pohledu vesnického sedláka v Plzeňském kraji. Tento statek je soubor několika objektů a je výrazným bodem v rámci obce, jenž je umístěn na dolní návsi v blízkosti kostela a obecního úřadu. Statek založila rodina Mastných již v polovině 17. století a společně se statkem Jehlíků byl největší v obci. Příběh rodiny Mastných, tehdejších obyvatelů usedlosti čp. 34, je velmi dobře zmapován přes příběh Jana Mastného na Paměti národa a stal se jedním z podkladů pro workshopy pořádané Post Bellem.

Úboč (německy Aubotschen, dříve Aubotsch, místně „Ouboč“) je malou vesnicí na západě Čech v okrese Domažlice. Dnes zde žije 130 obyvatel. První zmínka o Úboči pochází z roku 1251. Dříve byl Úboč rozdělen na Horní a Dolní Úboč, později byl zcelen do jednoho útvaru. Z toho důvodu lze pozorovat dvě pomyslná centra obce. V obci se nachází původně gotický kostel sv. Mikuláše s barokní úpravou.

Dnes je statek stále majetkem rodiny Mastných, ale již od doby navrácení statku rodině v 90. letech zeje prázdnotou. Není v zájmu majitelů se statku zbavit, ale využití také nenacházejí. Některé objekty jsou pronajímány na uskladnění zemědělské techniky místní agrární společnosti. Na objektech probíhají občasné udržovací práce, aby bylo zabráněno totální destrukci staveb.

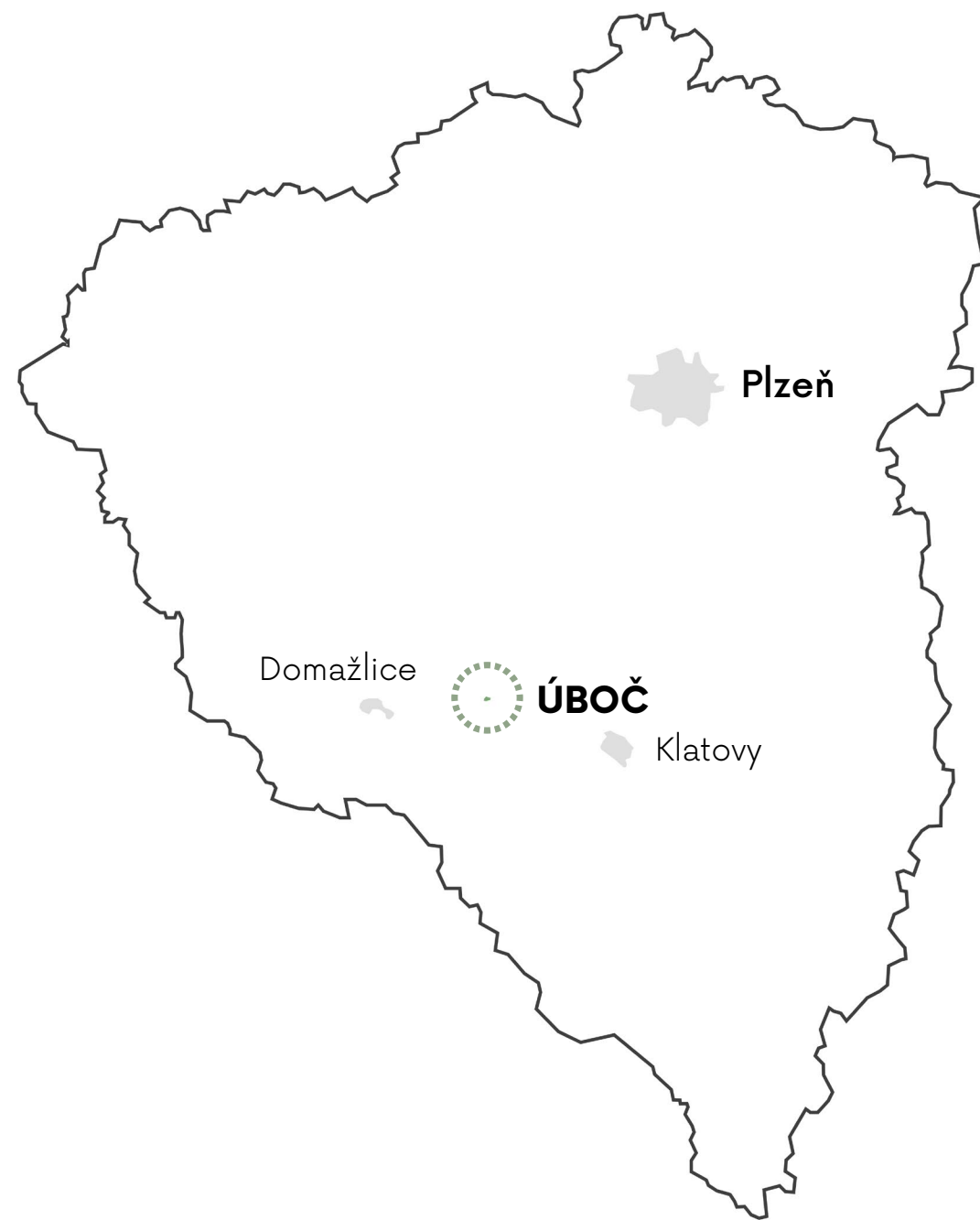
Celkem se usedlost čp. 34 skládá z osmi samostatně fungujících objektů. Nejvýraznější z nich je nepochybně zděná sýpka, která je otočena svým štítem k návsi. Klasicistní sýpka

je vyžděna z cihel pálených a je patrná již na fotografiích z roku kolem 1910, patrně byla vystavěna v 2. polovině 19. století. Její přikreslený obrys červenou barvou můžeme vidět v originálních mapách stabilního katastru. Objekt má tři nadzemní podlaží a je podsklepený pod celým svým půdorysným rozsahem. Stropní konstrukce jsou trémové a krov hambalkový, který nese krytinu z bobrovek. Strop sklepů je zaklenut valenou klenbou. Obytné zděné stavení přiléhající k návsi je zakreslena v Císařských povinných otiscích stabilního katastru již jako nespálná a části stavby jsou datovány do roku 1723. Obytná stavba je přízemní a v části je podsklepena. Vstup do sklepa je umožněn přes schodiště, které je skryté pod dřevěným poklopem před vstupem do objektu. Sokl stavby je vyžděn z kamene, vlastní zdivo objektu bude patrně kombinace kamenného zdiva a pálených cihel. Stropní konstrukce nadzemní části je trémová, se skrytými trámy pod podhledem. Strop sklepa je zaklenut cihlovými přímými klenbami. Obytná část obsahuje celkem pět místností (vstupní předsíň, tři obytné síně a koupelna/WC). Objekt je zastřešen vaznicovým krovem, který nese původní šindelovou krytinu, která posloužila během rekonstrukce objektu v roce 1923 jako bednění pro eternitovou krytinu z desek ve tvaru „české šablony“. Úpravou během přestavby usedlosti ve 20. letech 20. století prošla i fasáda objektu, jejíž podoba se zachovala dodnes. Po převzetí statku JZD sloužil objekt pro kancelářské prostory. Přiléhající stavbou k obytné části jsou barokní stáje, které jsou zaklenuty českou klenbou. Stáje sdílí společný krov a krytinu s obytnou částí. I objekt stájí je zanesen jako nespálná stavba ve stabilním katastru. Ke stájím dále přiléhá objekt garáže, který je zaklenut cihelnou přímou klenbou vetknutou do válcovaných profilů. Tento objekt patrně původně sloužil jako chlév. Tato stavba se ve stabilním katastru nachází zakreslena jako spálná, byla tedy nepochybně později přestavěna. Vejminek, který je přistavěn ke klasicistní sýpce, byl patrně vybudován koncem 19. století. Jedná se o jednopatrovou stavbu,

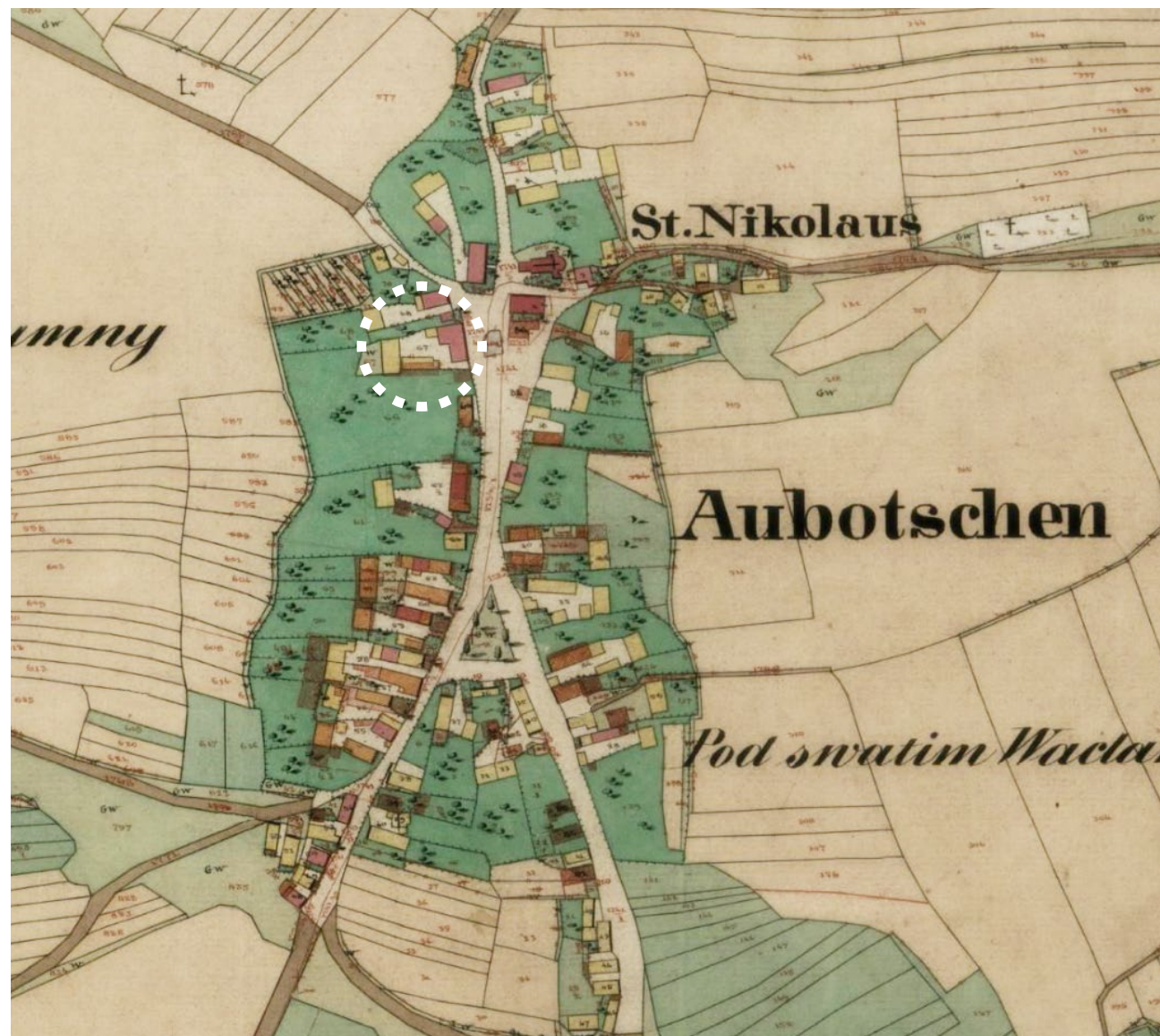
kteřá byla určena pro bydlení odstupujícímu hospodáři na dožití. V objektu se nachází čtyři místnosti (vstupní síň, dvě obytné síně a kuchyně). Objekt je zastřešen hambalkovým krovem s pálenou krytinou z bobrovek. V rámci fungování JZD sloužil vejminek jako jídelna. Dalším objektem, který se nachází v areálu usedlosti čp. 34, jsou zděné garáže z 20. let. 20. století, které nahradily někdejší spálné chlévy. Garáže jsou zaklenuty cihlovou přímou klenbou vetknutou do válcovaných profilů. Posledním objektem je dvojstodola, která je orientována podélně s hlavní komunikací skrz Úboč. Zděná stodola z pálených cihel, jejíž sokl a základy jsou kamenné, je zastřešena pálenou krytinou, která je nesena vaznicovým krovem. Tato stodola vznikla během přestavby usedlosti ve 20. letech 20. století a stojí na místě tehdejší dřevěné stodoly, která je již ve stabilním katastru.

Mezi těmito objekty se nachází rozsáhlý dvůr o ploše 860 m². Za podélným objektem stodoly se nachází rozlehlá travnatá plocha o ploše 3 430 m², která náleží k usedlosti. K usedlosti je možný přístup z návsi přes vstupní vrata z období přestavby statku v roce 1923 a zadní příjezdovou cestou, která ústí u stodoly a vjezd na ní je možný naproti Jehlíkova statku.

Celý areál usedlosti byl do dnešních let zachován v poměrně dobrém stavu a i přes převzetí areálu pod JZD v 50. letech, které zde fungovalo až do 90. let. 20. století, nebyla usedlost výrazně zdemolována či přestavěna, jako v jiných případech. Úboč čp. 34 je tak unikátním dokladem vesnické usedlosti z období první republiky, kdy usedlost prošla přestavbou, a autentickým místem pro Institut Paměti národa v rámci této diplomní práce. Usedlostí s podobným osudem bychom našli mnoho, ale jen málo statků se dochovalo v použitelném stavu a mělo by tak důkladně zpracovaný příběh statkáře ve 20. století.

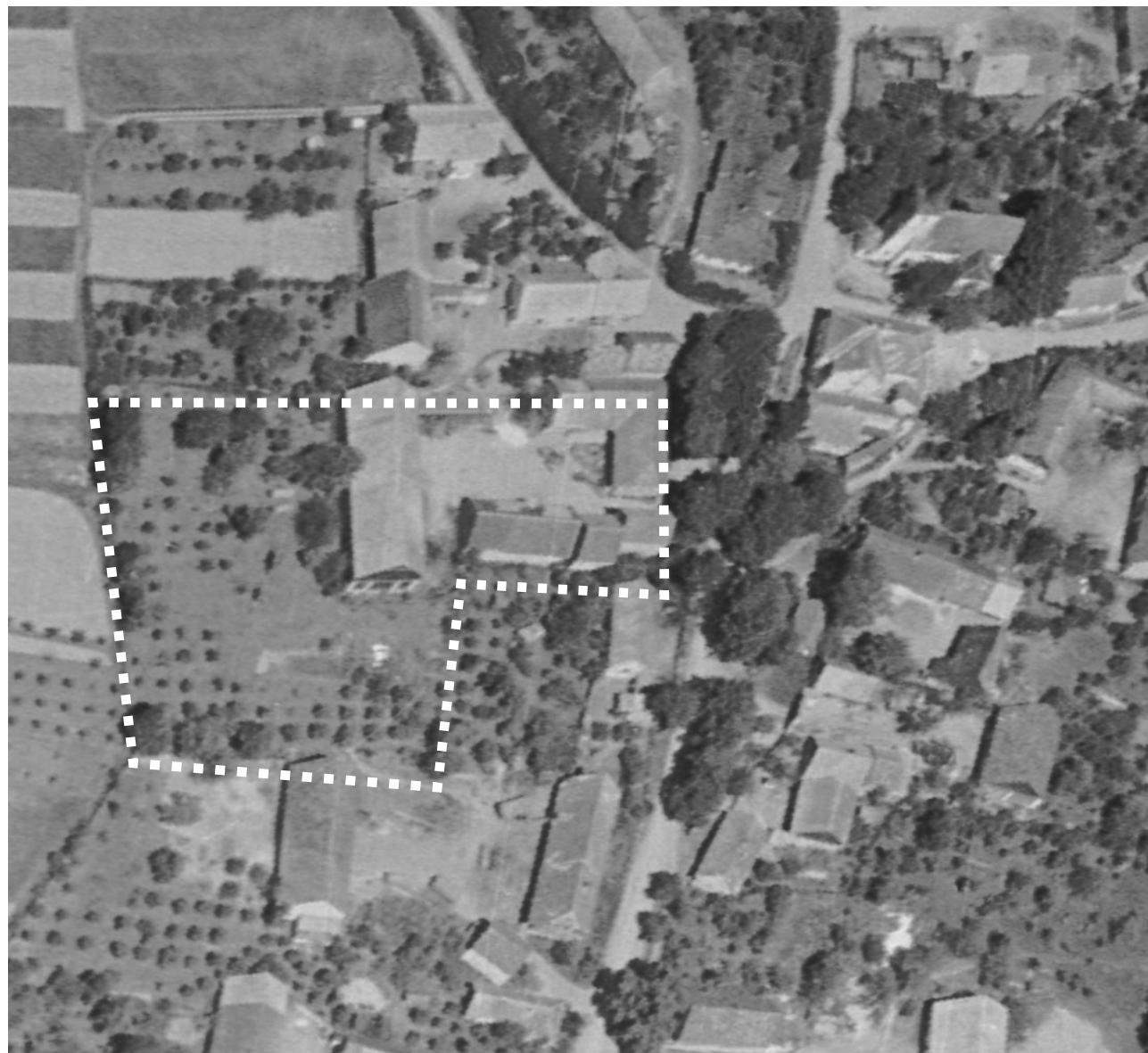
SITUACE M 1:3000

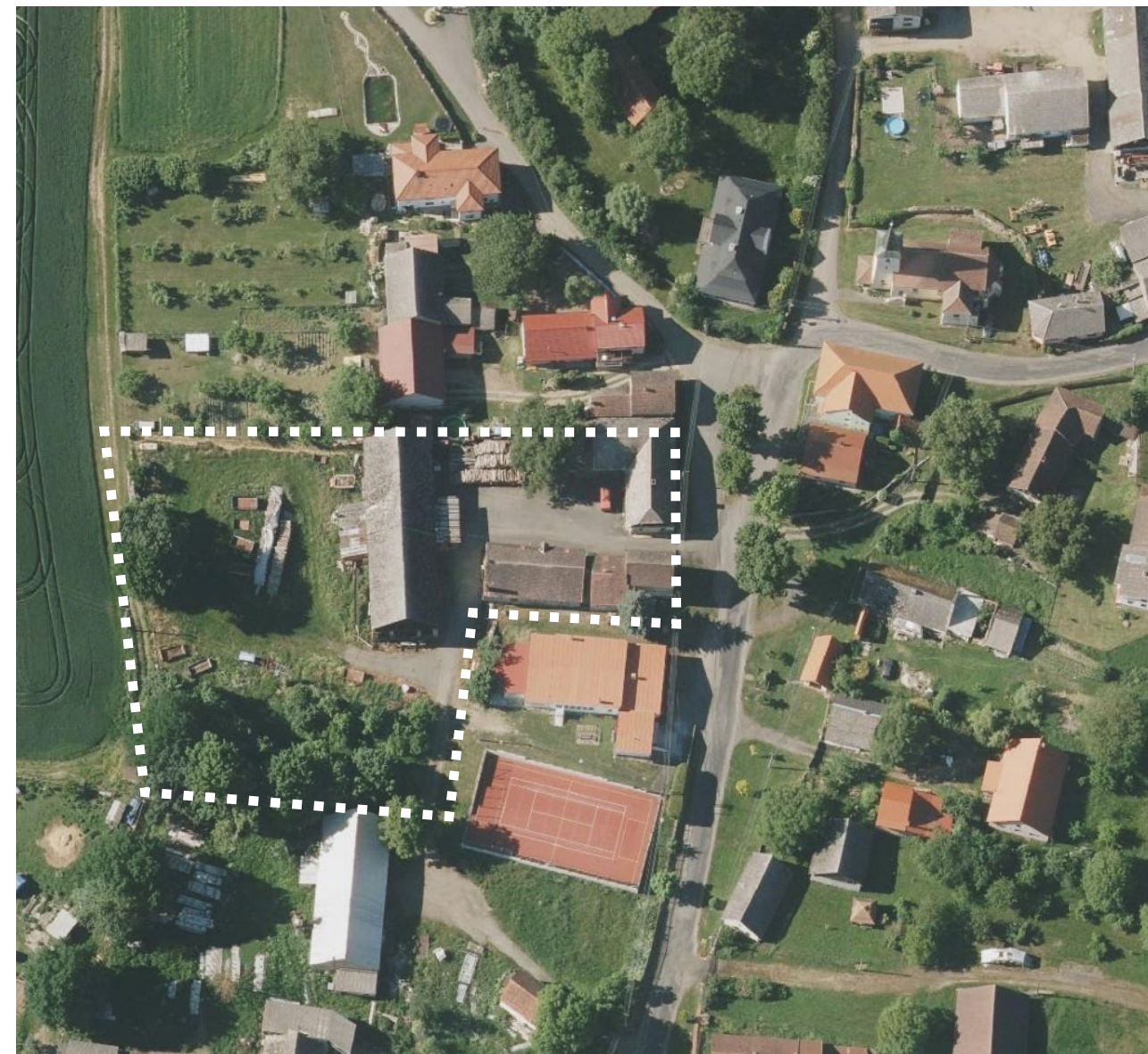
Úboč na Císařských povinných otiscích stabilního katastru s vyznačením usedlosti čp. 34
(Zdroj: ČÚZK)

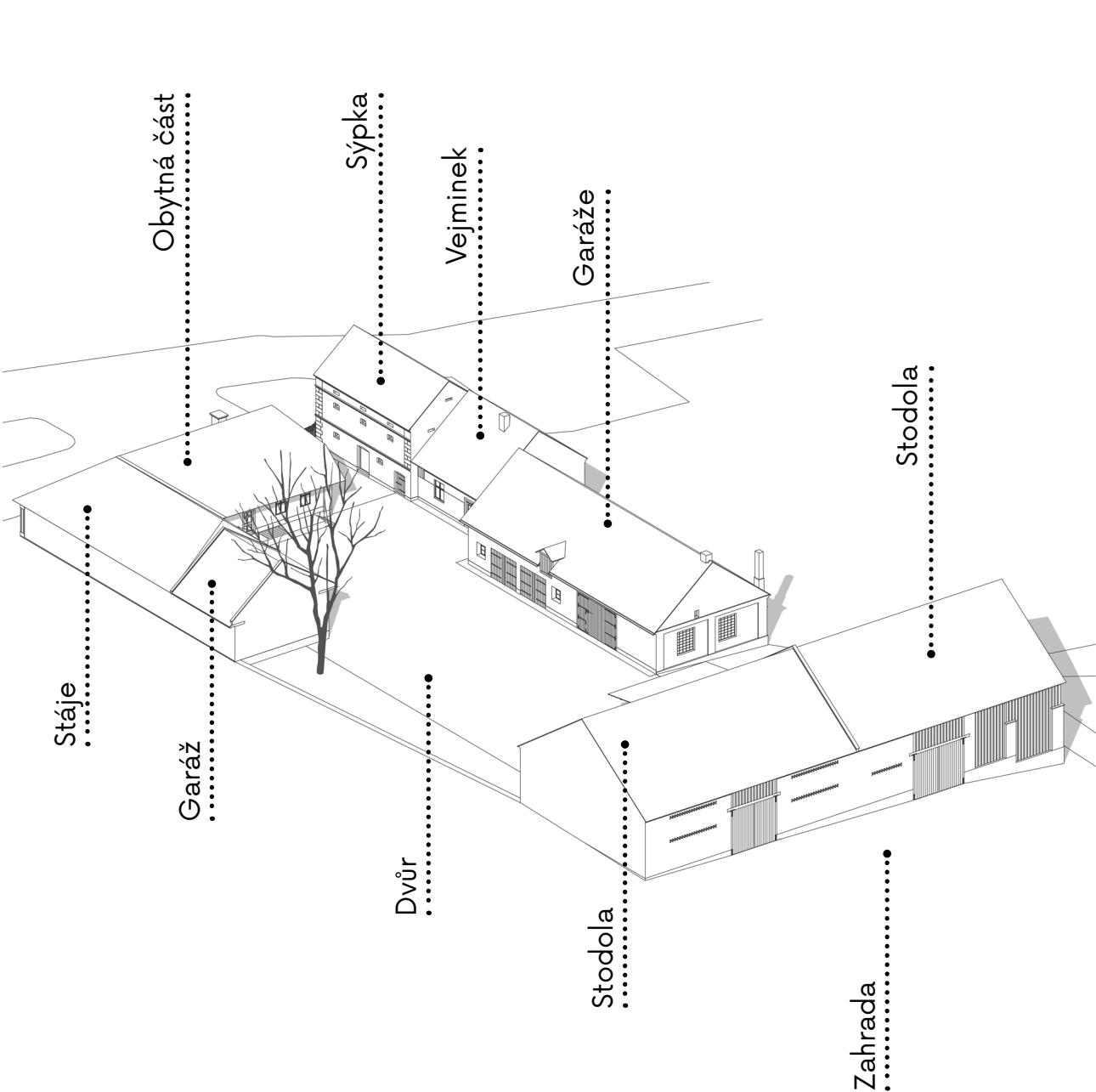
Detail usedlosti čp. 34 s dokresleným obrysem sýpký. (Zdroj: ČÚZK)

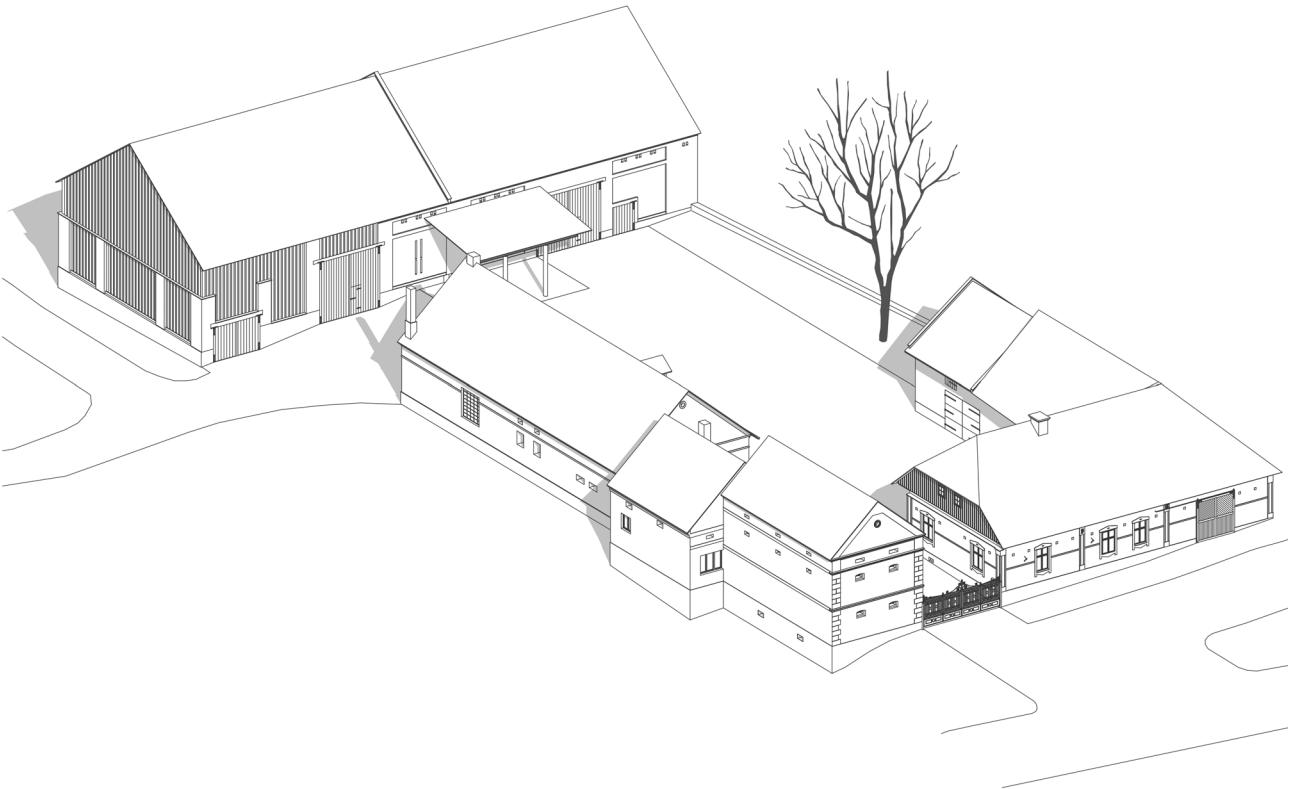
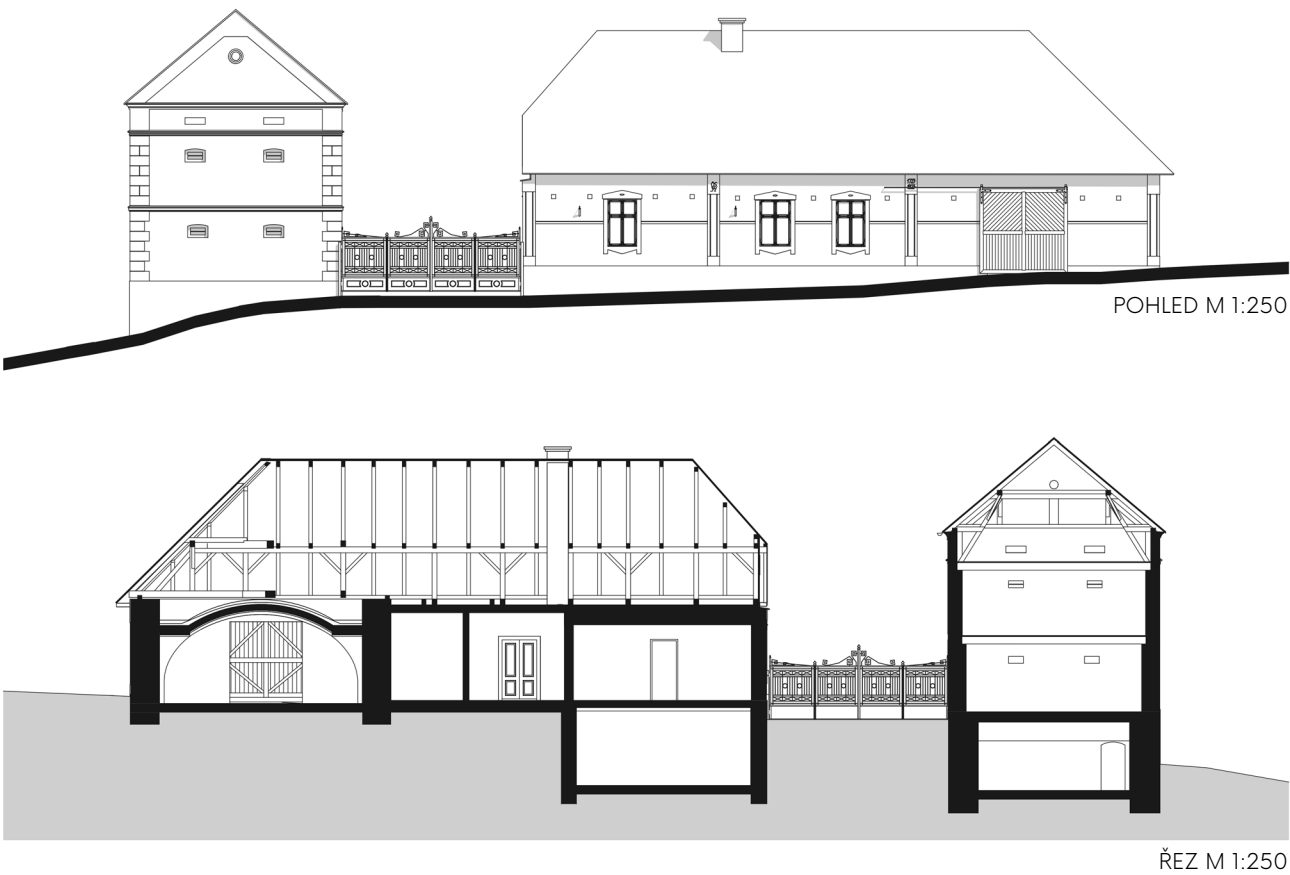

Letecký snímek z roku 1957, který zachycuje detail statku čp. 34. (Zdroj: ČÚZK)

Letecký snímek z roku 2021, usedlost čp. 34 se zahradou. (Zdroj: ČÚZK)

Sýpka a obytná část usedlosti čp. 34 při pohledu z návsi.

Nápis ČIS. 34. na čelní fasádě obytného stavení k návsi z období 20. let 20. století.

Obytné stavení s vjezdem do stájí.

Období výstavby a přestavby obytné části vyryté na fasádě směrem k návsi.

Sýpka z 2. poloviny 19. století s kovovými vraty z 20. let 20. století.

Detail špaletových oken obytného stavení, které pocházejí z přestavby z 20. let 20. století.

Objekt garáží z 20. let 20. století, pohled z jižní části areálu.

Sýpka s přistavěným vejmínkem usedlosti čp. 34 při pohledu ze dvora.

Dvůr usedlosti čp. 34 s garáží, stáji a obytným stavením.

Západní strana stodoly s dřevěným krytím.

Stodola z 20. let 20. století při pohledu ze dvora s přístavkem z období 60. let.

Štít stodoly při pohledu od zadní příjezdové cesty.

Okres	%	Okres	%
1. Plzeň	101	1. Plzeň	99
2. Přeštice	97	2. Přeštice	94
3. Stod	95	3. Stod	93
4. Horažďovice	92	4. Horažďovice	88
5. Blatná	91	5. Blatná	83
6. Klatovy	89	6. Klatovy	81
7. Domažlice	87	7. Domažlice	79
8. Stříbro	84	8. Stříbro	79
9. Blatná	80	9. Blatná	78
10. Hor. Týn	80	10. Hor. Týn	73
11. Sušice	75	11. Sušice	71
12. Rokycany	72	12. Rokycany	60
13. Tachov	62	13. Tachov	58
14. Plasy		14. Plasy	
Kraj	86	Kraj	81

O prvním plzeňském se zasloužily především desítky JZD na tomto

okrese, které plní plán pokosu průměrně na 111% (včetně nadplánovaných rezerv) a plán svozu na 107%. Družstevníci v Dobřanech na Pře-

posekaný a podmítnutý 17hektarový lán řepky a od neděle provádí naplno výmlat. V senoseči však byli hodně pozadu, především vinou zastaralé organizace práce. Toto zpoždění však dobřanští družstevníci v posledních dnech zvýšením úsilí dohonili a tak je dnes i přeštický okres se senosečí v podstatě hotov.

Velmi úspěšně si vede zvláště družstevní sektor na Horažďovicku, kde

JZD mají svezeno než individuálně h dělci.

Za socialistickým

dobne z ždují i so fici zem dělci na c ský Týn. Plzeň a ze Značný krok se p senoseče na celém l Každá sklizená k více mlé a či masa usnadní nit usnese o živočiš é výrobě. v žádné bci jedinc sklizenou a jediný s plninai ni na post

Zmařené vražedné úklady vesnického boháče Ma

Za přímnickovské republiky byl vesnický boháč Josef Mastný z Úboče na Domažlicku vlivným agrárním činitelem. Panoval tehdy nad celou obcí. Vlastnil akcie lihovaru, byl společníkem družstva pro zpeněžování dobytka. Kdysi, členem dozorčí rady hospodářského družstva v Domažlicích a vládcem obecní Kampeličky. Zaměstnával na svém gruntě 4—6 podruhů, kterým se choval s agrárníckou hubostí a necitelností. Odbýval je hubenou stravou a »byte« jim vykazoval jediné na půdě nebo v le- dové komře. Za okupace teprve přišel jeho pravý čas. Dodávky pro okupanty plnil jako divý — až na 200%. Vysloužil si za to diplom, který mu udělil kolaborantský ministr Hrubý.

Po květnu 1945 hledal záchranu mezi kumáry svého druhu — v tehdejší národní soc. straně a po únoru 1948 se vzteky div nezakl. Jeho nenávisť k lidově demokratické republice den ode dne stla. Vychovával k ní celou svou rodinu — manželku Marii a syny Josefa, Václava a Jana. Až do r. 1950 měl vliv na některé funkcionáře MNV a tak se mu vždycky podařilo s dodávkami proklouznout. V r. 1951

byl mu konečně po prvé vyměřen spravedlivý předpis. S tím už se ovšem nevyrovnal a okradl naše pracující o 5.000 litrů mléka, o 718 kg hovězího a o 205 kg vepřového masa. V únoru t. r. si na černo zabil vykrmeného vepře. Kromě toho nesplnil ani plánovaný zástav ovcí a společně se syny získal podvodným způsobem elektrické čerpadlo.

Skončil s celou svou rodinou tam, kde u nás skončí všechny stvůry jeho podoby: před soudem! A tam byl usvědčen z přípravy dalších zločinů při kterých už měla téci lidská krev. Před okresním soudem v Domažlicích byla rodina 35hektarového vesnického boháče Mastného z Úboče usvědčena z toho, že chystala vraždy po vzoru Babici. Ve statku Josefa Mastného byly totiž nalezeny v bezvadném stavu tyto zbraně: automat s připevněným plným zásobníkem, vojenská puška se 135 náboji, hlaveň pušky, pistole ráže 7,65 mm s náboji, 516 dalších nábojů do automatu, 60 nábojů do flobertky a půl kilogramu střelného prachu. O udržování tohoto arzenálu se starali synové Václav a Josef.

K čemu měly tyto vysvětlující motáky, Václav Mastný pro Vyzval, něm svěl pomocí této zbran ru babičk ch vrahů ře v Úbo. Na motá plánek krvtu d pistole s zásobou

Za tyto zločiny do ný 10 let vězení a 5 jeho žena Marie 8 synové Josef 8 let, Jan 3 let. Současní všech občanů všech občanských práv a z ní ve přepěch státu

Mali a střední rol tali potrání vesni Mastného a jeho ro ním. Byl zhavení i rozvoj jich mlad dnes je i ve třetir Mastný z Úboče sko spoluhand é imperi Wall Stre tu dostáva sloužený il v Kore vůbec všle. kde se A tento díle bude

Komunistický převrat v roce 1948 dopadl zejména na venkov.

Tvrdým represím čelilo desetitisíce sedláků.

Příběh rodiny Mastných je úzce spjat s usedlostí čp. 34 v Úboči, která byla popsána v předchozí kapitole „Místo“. Spojitost rodiny s Úbočem se začíná psát v 2. polovině 17. století, kdy zde začínají hospodařit. Usedlost se svojí velikostí řadila mezi středně velké, obhospodařovali 27 hektarů půdy a 8 hektarů lesa. Usedlost se zaměřovala nejen na rostlinnou, ale i na živočišnou výrobu, jelikož ve zdejší oblasti není příliš úrodná půda (nadmořská výška 498 m. n. m.). Posledním hospodářem na statku byl Josef Mastný s manželkou Marií, který udržoval statek ve skvělém stavu a ve 20. a 30. letech investoval do rekonstrukce usedlosti a zaváděl mechanizaci. Vlastnil například jako první v Úboči traktor. Chloubou jeho hospodářství byli koně a chovný hovězí dobytek. Na statku pobýval se svými třemi syny, Josefem, Václavem a Janem. Za první republiky statek jen vzkvétal, ač práce sedláka na venkově nebyla ničím příjemným.

První doba nejistoty od konce Velké války přišla se začátkem 2. světové války. Hospodář Josef Mastný vstupuje do odbojové skupiny NIVA, která působila na Domažlicku a Strakonicku. S koncem války a blížící se bojovou frontou stále blíže k Československu, začal v západních Čechách ruch. Krajinou se pohybovala německá vojska a uprchlí zajatci ze zajateckých táborů. Usedlost čp. 34 posloužila jako útočiště několika ruským zajatcům, kteří byli ukryti v malém sklepě, do něhož byl vstup zakrytý dřevěnou podlahou a na ní ležel koberec (tento sklep nebyl v rámci zaměření nalezen, patrně se nachází v obytné části v jedné ze světnic, kde je na podlaze linoleum z doby užívání JZD). Další

Socialistickým soutěžením za vyšší jakost výro

„Nesplnili jsme plánovaný úkol, měli jsme mnoho zmetků a to nás zdrželo. Veselí jsme se minova nou zakázkou, kterou jsme na montáži daly v nové pouh strojů. Překročili jsme výrobní náklady více mnoha zmetků a více prací.“ Tuto slova je často slyšet.

Zmetky, to je jedna z častých příčin, proč v jednotlivých závodech, dílnách a pracovištích nesplní plánova-

vání se pozná, jak se všichni zaměstnanci úseku snaží být dobrými hospodáři a dávat naši socialistické výrobě výrobky kvalitní a levné.

Se drží nezapomněli ani na to hlavní, pravidelně soutěž hodnotit, což bude prováděno jednou za měsí

na cienske sncuzi odborove organi sace a výsledky budou rovněž vy věšovány pomocí bleskovek na pracovištích. Takovým způsobem řízená soutěž vytvoří předpoklady k dosa-

u té tabulce už je p noví lidé, kterým ne svou nekulitní prac naše hospodářství. C je jejich, se u moci a že především oni širými hospodáři.

O stroji v OB II j covníci vzorné jako dem ostatním přesno práce. Jsou to soudr struhů Karel König,

Příběh.

Statek čp. 34 s rodinou Mastných kolem roku 1910. Muž s kloboukem na koni je hospodář Josef Mastný. (Zdroj: rodina Mastných)

Statkáři z Úboče v roce 1937. (Zdroj: rodina Mastných)

ruští zajatci byli ukryti ve stodole za slámou. V jednu chvíli, když přišli do Úboče ustupující Němci, spali němečtí vojáci dole ve stodole a v patře nad nimi ruští zajatci schovaní za senem. Dne 6. května 1945 osvobodila Úboč americká 2. pěší divize. Po skončení války zůstalo několik amerických vojáků v Úboči a na statku Mastných byla zřízena stanice první pomoci v budově vejminku.

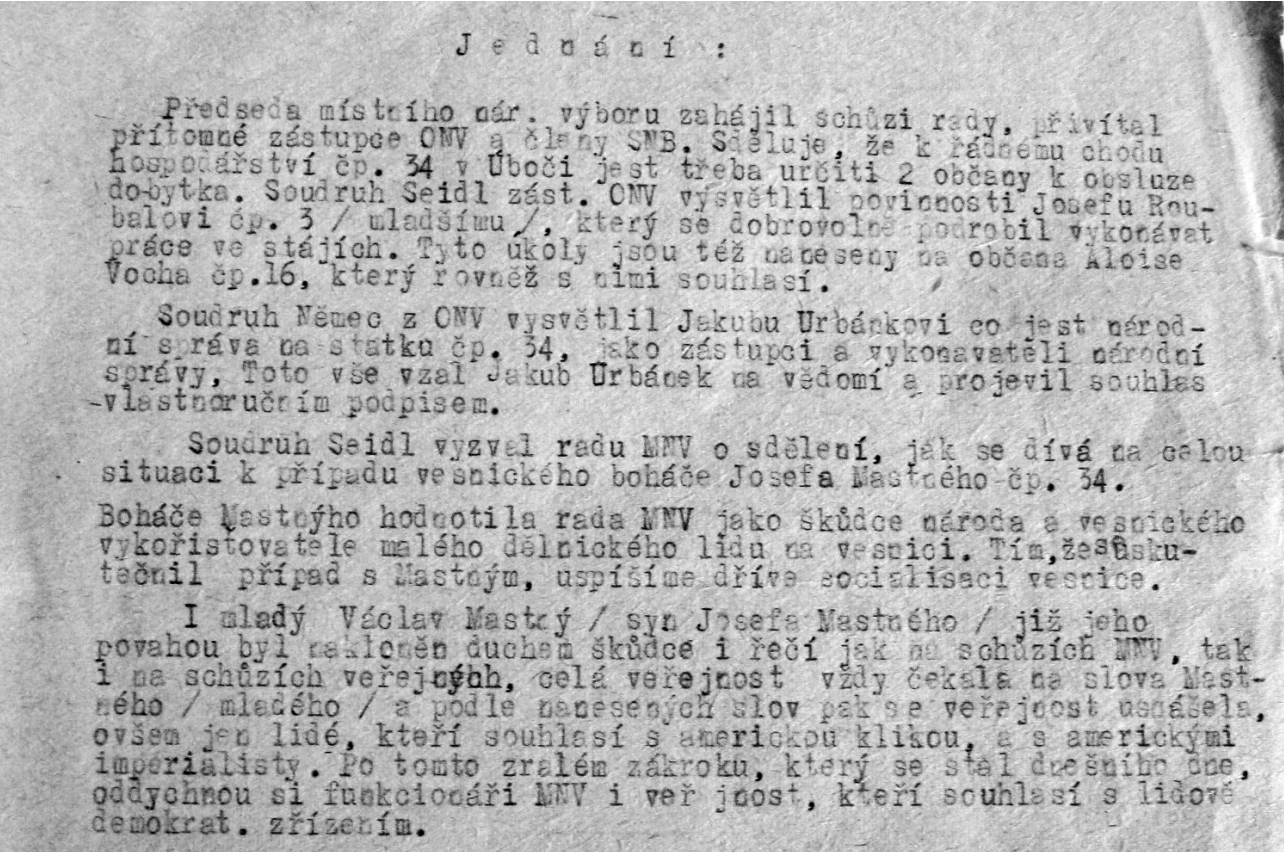
Po skončení války začínala naděje na nové Československo, ale brzy přišel únor 1948 a naděje začala uhasínat. Statkář Mastný se odmítal připojit k JZD a nabádal okolní statkáře, ať nepřistoupí na vstup do JZD. Bohužel pro statkáře Mastného, který byl již za první republiky činný v agrární straně, posloužil nově nastolené komunistické moci jako vzorový vesnický boháč a vykořisťovatel. Dne 18. března 1952 cosi slavila rodina Mastných na jejich statku čp. 34 v Úboči. Kolem sedmé hodiny večer vstoupila do jejich světnice skupina funkcionářů KSČ z místního a okresního národního výboru v doprovodu několika příslušníků Státní bezpečnosti. Mnohé z nich rodina Mastných znala osobně a vyrůstala s nimi v Úboči. Celá rodina byla zatčena a odvezena na domažlický úřad SNB. Funkcionáři KSČ se usadili k prostřenému stolu a zahájili zápis protokolu: „Tím, že jsme uskutečnili případ s Mastným, uspíšíme socializaci vesnice. Veřejnost vždy čekala na slova Mastného a podle vynesených slov se pak veřejnost usnášela, ovšem jen lidé, kteří souhlasí s americkou klikou. Po tomto zralém zákroku, který se stal dnešního dne, oddychnou si funkcionáři MNV i veřejnost, kteří souhlasí s lidově demokrat. zřízením.“

Rodina byla obviněna z držení střelných zbraní, čtení protistátních letáků, černé porážky prasete a účasti na podvodu.

Dne 4. července 1952 byla rodina Okresním soudem v Domažlicích odsouzena za sabotáž, nedovoleného ozbrojování, sdružování proti republice a pobuřování. Statkář Josef Mastný byl odsouzen na 10 let vězení, jeho tři synové na 8

Novinový článek z Rudého práva o statkáři Mastným. (Zdroj: Post Bellum)

Protokol sepsaný komunistickými funkcionáři na psacím stroji na statku rodiny Mastných dne 18. března 1952 při jejich zatčení Státní bezpečností. (Zdroj: Post Bellum)

až 3 roky a manželka na 8 let vězení. Soud probíhal jako veřejná událost v kulturním sále v Domažlicích, mezi diváky byli ale pouze komunisté a schválené osoby, aby bylo zabráněno případných protestům z publika. Proces proti „vesnickému boháči Mastným“ byl prezentován v tehdejší tisku, který očerňoval jméno Mastných a označoval je za upíry. Obvinění za držení zbraní vycházelo z nálezu pistole, na kterou se přišlo z tajně zaslaného motáku od syna statkáře Mastného z domažlické věznice, který byl určen pro statkáře Josefa Jehlíka, jež byl jeho bratrance. Na kousku toaletního papíru byla nakreslena mapa, kde na statku schovává střelnou zbraň a že pokud bude popraven komunisty, ať se soudruhy vyrovná účty. Bohužel tento moták byl chycen jedním z dozorců ve věznici.

Po odsouzení byli synové Josefa Mastného posláni do lágru Prokop u Horního Slavkova. Později byli přesunuti do Jáchymova, kde byli nuceni pracovat jako horníci a těžili uran. Jejich matka byla vězněna až do roku 1957 a během toho vystřídala několik věznic. Bohužel pobyt ve věznicích a tvrdé práce zanechal šrámy na jejím zdraví a umírá v roce 1960. Statkář Josef Mastný byl propuštěn v roce 1958 a umírá v roce 1961. Jeho synové se dostali na svobodu v roce 1958, nejmladší z nich již v roce 1954.

Rodinný statek byl rodině navrácen po pádu komunismu v roce 1990, který do té doby sloužil jako místní JZD Úboč. Navrácení majetku se dožili pouze dva synové Josefa Mastného.

Záměr.

Usedlost čp. 34 byla v listopadu 2021 zaměřena, zdokumentována a následně v lednu 2022 byl v rámci diplomního semináře vyneseno stávající stav, který je prezentován v kapitole „Místo“. Usedlost se jeví jako ideální adept na Institut Paměti národa z hlediska autentického místa a rozsáhlých prostorů pro expozice a zázemí Institutu, ač cílem Post Bella je tyto Institutey umisťovat do krajských měst. Vznik této Institute na vesnici u Domažlic přinese atraktivní bod do této odlehlé části Plzeňského kraje, kdy návštěvu Institutu lze spojit s výletem na další zajímavá místa v okolí Domažlic.

Projekt „Úboč.34: Institut Paměti národa“ bude sloužit jako místo pro setkávání lidí, místo pro vzdělání a konání akcí. V rámci projektu je uvažováno i využití pro několikadenní školní programy, kdy studenti budou ubytováni v rámci areálu usedlosti. Záměrem je využít stávajících objektů usedlosti čp. 34, u kterých bude provedena konverze a jejich doplnění o nové stavby v rámci areálu.

Financování projektu je uvažováno z veřejných sbírek, soukromých dárců, dotací od Plzeňského kraje a fondů EU. Majitelem a správcem expozic včetně dalších funkcí bude organizace Post Bellum, přičemž statek zůstane v rukou rodiny Mastných, ale bude smluvně ujednán dlouhodobý pronájem usedlosti bez nároku na finanční ohodnocení.

Areál nebude sloužit k dlouhodobému pobytu, vyjma krátkodobého ubytování studentů a učitelů v rámci edukačních programů. V noci bude střežen bezpečnostní službou. Provoz Institutu je uvažován jako celoroční s 6 denním provozem v týdnu od 9:00 do 17:00. Ubytování studentů bude možné v období jara, léta a podzimu.

Expozice v rámci projektu „Úboč.34: Institut Paměti národa“ bude rozdělena na část stálé expozice, která se bude

věnovat příběhu rodiny Mastných a Úboče ve 20. století a na část pro krátkodobé expozice k vyprávění příběhů pamětníků a událostí z 20. století. Expozice budou řešeny za využití audiovizuální techniky, ale budou využívat i běžných výstavních prvků pro prezentaci významných artefaktů. Na expoziční prostory bude navazovat vstupní prostor s kasou a obchodem, kde bude možné zakoupit publikace a reklamní předměty od Post Bellum a Paměť národa.

V rámci areálu bude zřízeno dokumentační středisko, které umožní nahrávat příběhy pamětníků, jenž na sebe váže prostory jako je studio, střížna, archiv, technické a administrativní zázemí. Prostory pro konání vzdělávacích programů pro základní, střední a vysoké školy, konání workshopů, setkání a přednášek budou řešeny multifunkčními sály a učebnami, na které se bude vázat technické a administrativní zázemí. Jelikož bude v areálu možný pobyt studentů na více dní, bude nutné navrhnout prostory pro krátkodobé ubytování studentů a učitelů, včetně prostorů pro technické zázemí. Pro stravování zaměstnanců, návštěvníků a studentů bude zřízeno bistro, do kterého bude dodáváno hotové jídlo z okolních provozoven.

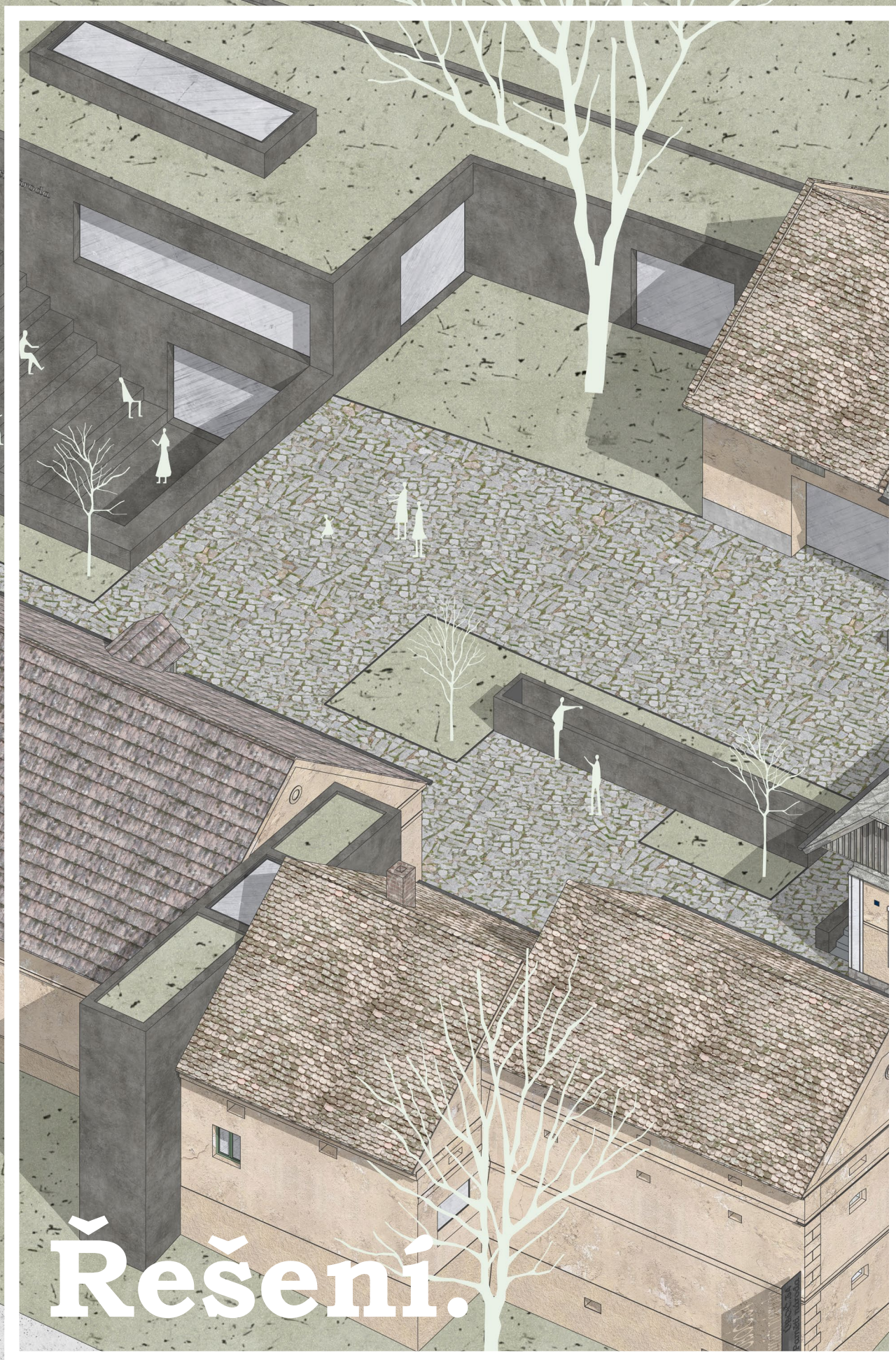
Travnatá plocha za stodolou může být využita pro rozvoj Institutu či ponechána jako meditační zahrada s ovocným sadem. Přístup k objektu bude ponechán z návsi přes vstupní bránu, příjezd autem a následné parkování bude řešeno příjezdovou cestou naproti Jehlíkova statku, kterou se dostaneme ke stodole usedlosti čp. 34, kde bude navrženo parkoviště. Dle výpočtu je uvažováno 12 parkovacích stání. V případě většího počtu návštěvníků v době konání akcí bude umožněno parkování podél příjezdové cesty.

Soupis programu

Expozice	Dokumentace	Edukace–Eventy	Ubytování
–Stálá expozice –Krátkodobá expozice –Vstupní prostory –Obchod Post Bellum –Administrativní zázemí –Technické zázemí	–Studio –Střížna –Archiv –Administrativní zázemí –Technické zázemí	–Multifunkční sály –Učebny –Administrativní zázemí –Technické zázemí –Meditační zahrada	–Ubytování studenti –Ubytování učitelé –Bistro –Technické zázemí

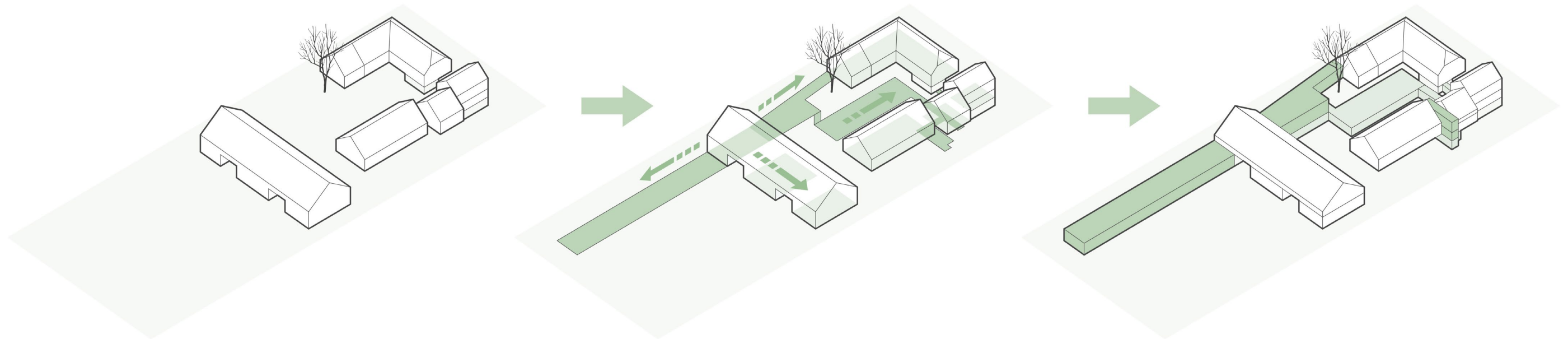

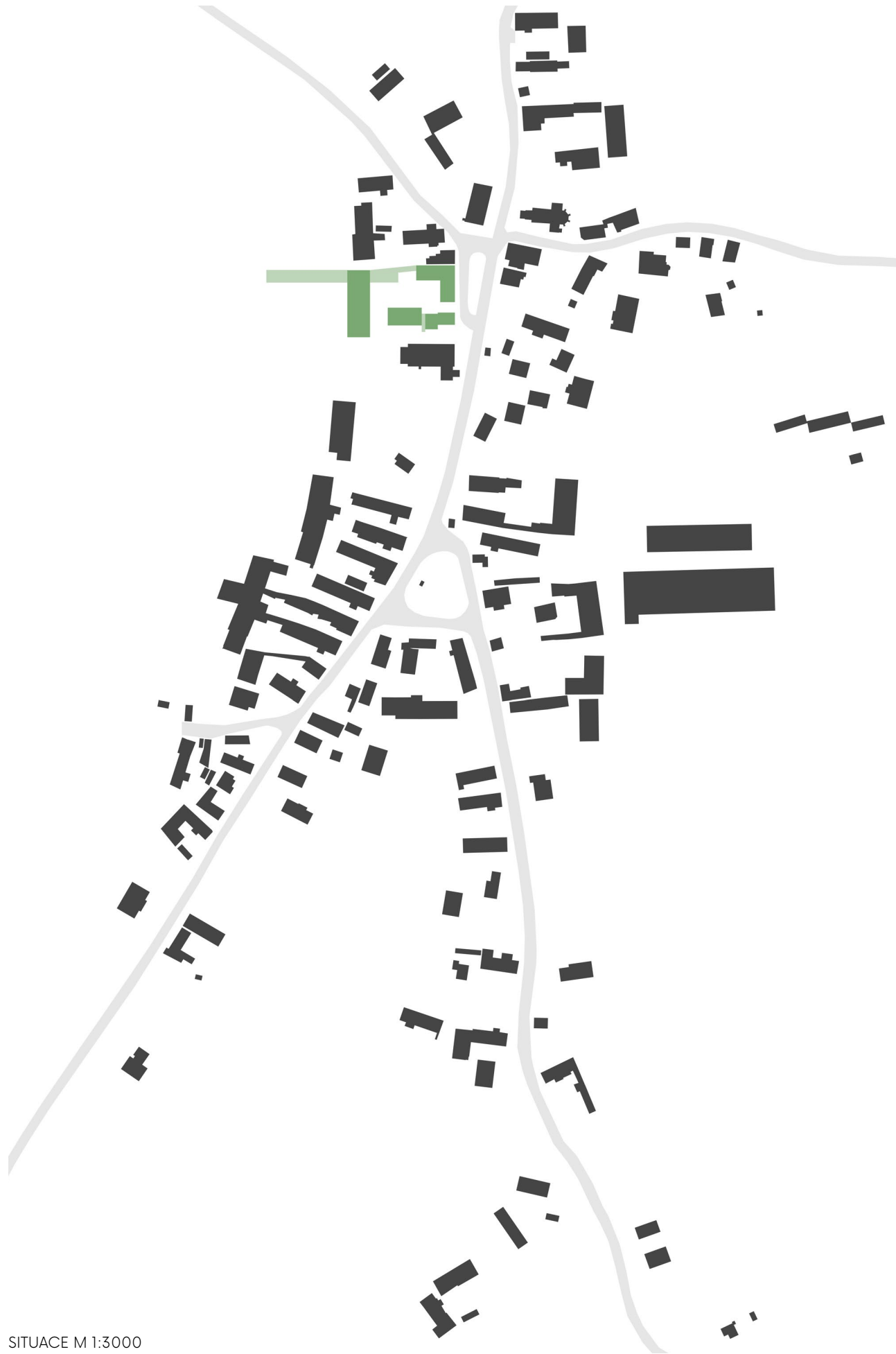
Workshop pro studenty základní školy založený na příběhu rodiny Mastných s názvem „Den, kdy se mlčelo“, které pořádalo Post Bellum. Na obrázku JZD Úboč. (Zdroj: Post Bellum)

Řešení.

KONCEPT

Pro řešení Institutu Paměti národa v čp. 34 v Úboči byl zvolen přístup, který se snaží zachovat autenticitu místa a doplnit ho o nové objekty, které slouží k propojení jednotlivých obytných a hospodářských staveb do jednoho celku, přičemž zároveň navyšují prostorové kapacity objektů. Nové objekty jsou z části skryty pod dvorem usedlosti a v objektu stodoly, která ukrývá celý nový objekt, aby došlo k potlačení vůči stávajícím objektům. Nové viditelné objekty jsou umístěny podél severního okraje pozemku, které doplňují a uzavírají dvůr a zahradu. Navržené stavby jsou koncipovány do jednoduché formy.

SITUACE M 1:3000

URBANISTICKÉ ŘEŠENÍ

Návrh využívá stávající usedlost, která využívá současné napojení komunikací. Hlavní vstup pro příchozí návštěvníky je umožněn přes vstupní vrata na východní straně usedlosti, kudy bude umožněn vstup pro návštěvníky vystupující z autobusu, kterému bude umožněno zastavit přímo před objektem čp. 34. Pro návštěvníky přijíždějící automobily bude umožněn vjezd do areálu přes stávající cestu směřující k objektu čp. 34 od jižní strany areálu usedlosti, kde je umístěno parkoviště.

Řešení.

Řešení.

Zahrada, ovocný sad

Vstupní objekt

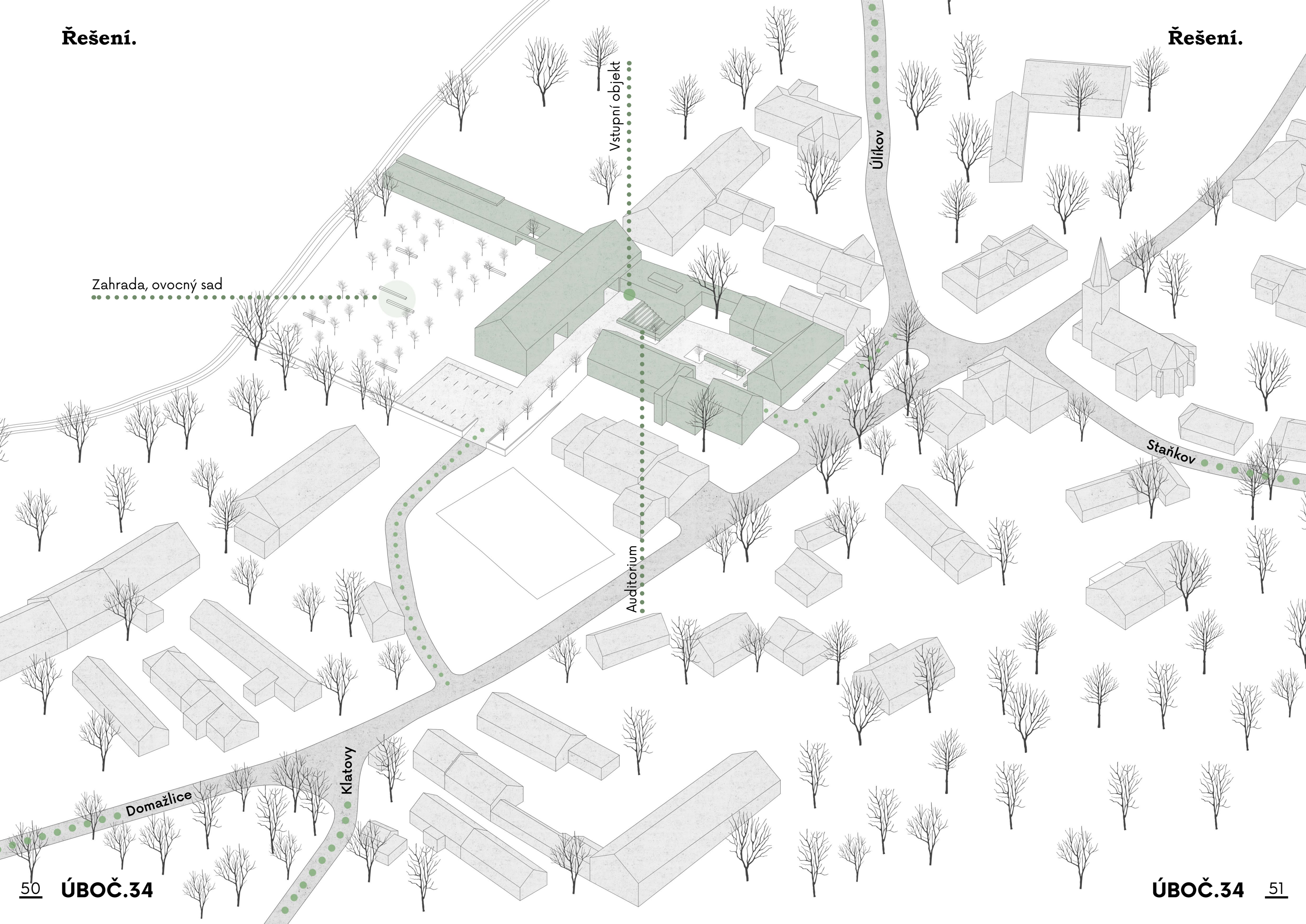
Auditorium

Úlíkov

Staňkov

Klatovy

Domažlice

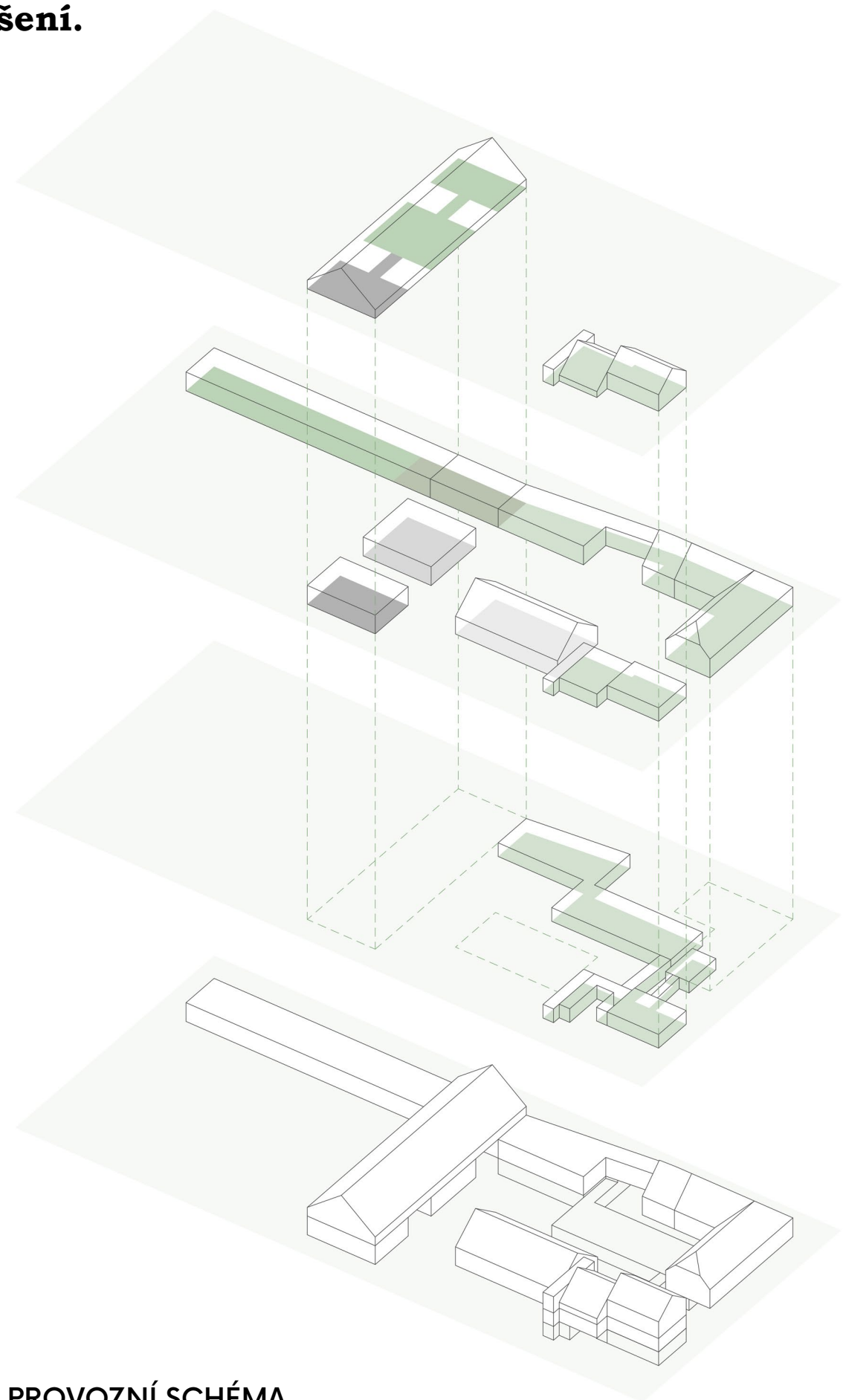

Vstupní branou přímo do dvora, pohled který se naskytne příchozím pěšky.
Objekty jsou ponechány v původním stavu pro zachycení paměti místa.

Místo před obytným stavením, kde zastavuje školní autobus a výprava dále pokračuje do dvora. Zpoza posuvných vrat můžeme nahlídnout do expozice.

PROVOZNÍ SCHÉMA

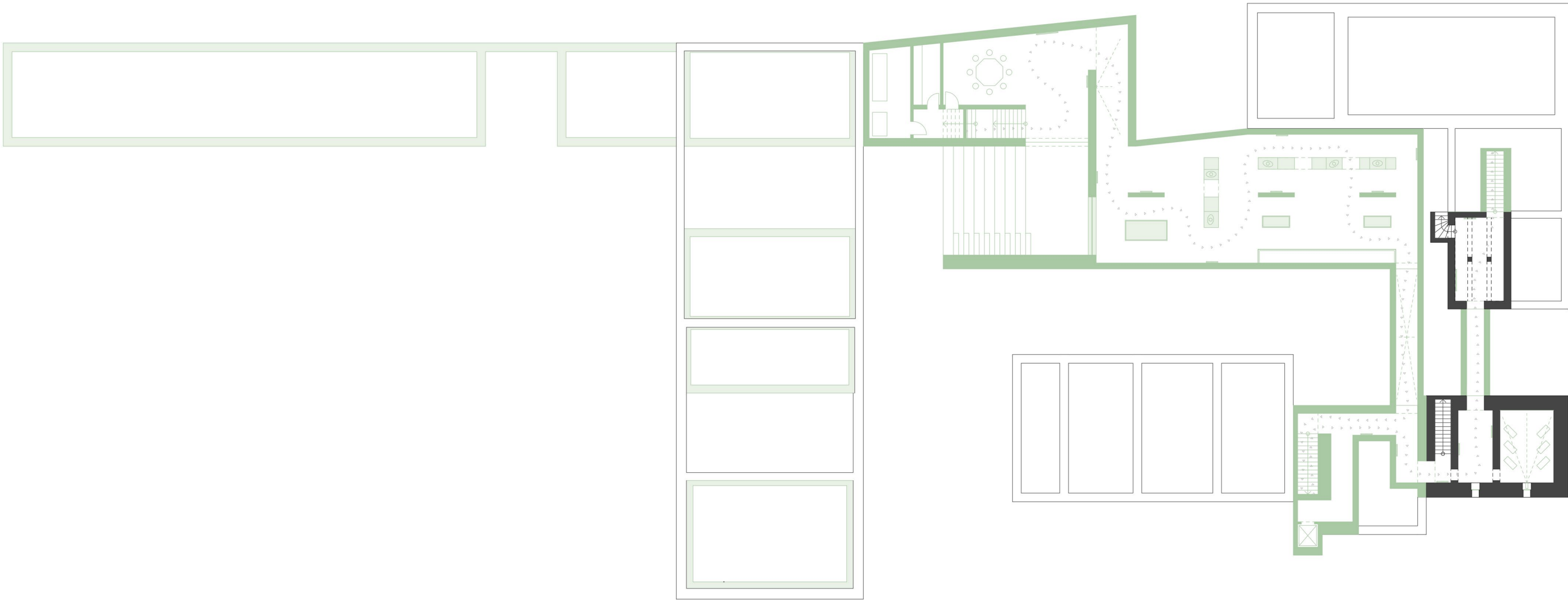
expozice ubytování bistro administrativa zázemí edukace

PROVOZNÍ ŘEŠENÍ

Vstupní objekt do expozice Institutu Paměti národa je umístěn v novém objektu ve dvoře usedlosti, kde se nachází pokladna včetně obchodu s knihami a předměty týkající se Paměti národa. Před tímto objektem se nachází venkovní auditorium pro konání edukačních programů a početných událostí Paměti národa. Vstup do expozice je přes schodiště směřující do podzemní části, která se nachází pod dvorem usedlosti a dále směřuje do sklepu pod objektem sýpky. Pro umožnění přístupu do objektu vejminku a horních pater sýpky, byl vložen nový objekt mezi vejminek a stávající garáže. V tomto objektu je umístěno schodiště a výtah, díky kterým jsou zpřístupněny dvě patra sýpky a vejminku. Ze sklepa pod sýpkou je umožněn průchod do sklepních prostorů pod obytnou částí a přes schodiště lze vystoupat do obytné části, odkud se dále pokračuje do stájí, garáže a následně opět vstoupíme do vstupního objektu, kde průchod expozicí končí. Schodiště v expozici, které nemají vedle sebe umístěný výtah, jsou bezbariérově řešeny pomocí schodišťových plošin. Ze vstupního objektu je umožněn také vstup do bistra, který slouží ke stravování ubytovaných studentů a návštěvníků Institutu Paměti národa. Pod vstupním objektem se nachází technické zázemí areálu s umístěním technologických zařízení. V objektu bývalých garáží se nachází administrativní část areálu, kde je umístěno Centrum Paměti národa a nahrávací studio pro záznam vyprávění pamětníků, včetně zázemí pro zaměstnance Institutu. V objektu stávající stodoly byl umístěn nový dvoupatrový objekt, který obsahuje v přízemí již zmíněné bistro, technické a hygienické zázemí a přednáškovou místnost, pro konání přednášek, promítání a hraní divadel. Do druhého patra lze vystoupat po schodišti umístěném ve střední části objektu. Druhé patro je rozděleno na část pro ubytování studentů a na část edukační, kde se nacházejí dvě víceúčelové místnosti pro výukové programy Paměti národa. Poslední objekt se nachází při severním okraji areálu v zahradě, který slouží pro ubytování studentů. Zahrada je řešena jako ovocný sad doplněný o několik laviček, které poslouží pro odpočinek návštěvníků či pro venkovní edukační programy.

Po vstupu do dvora rovnou do novostavby vstupního objektu dále do expozice.

BILANCE PLOCH 1. PP

EXPOZICE: 370 m²

ZÁZEMÍ: 30 m²

BILANCE PLOCH 1. NP

EXPOZICE: 450 m²

UBYTOVÁNÍ: 180 m² - 20 + 2 osob

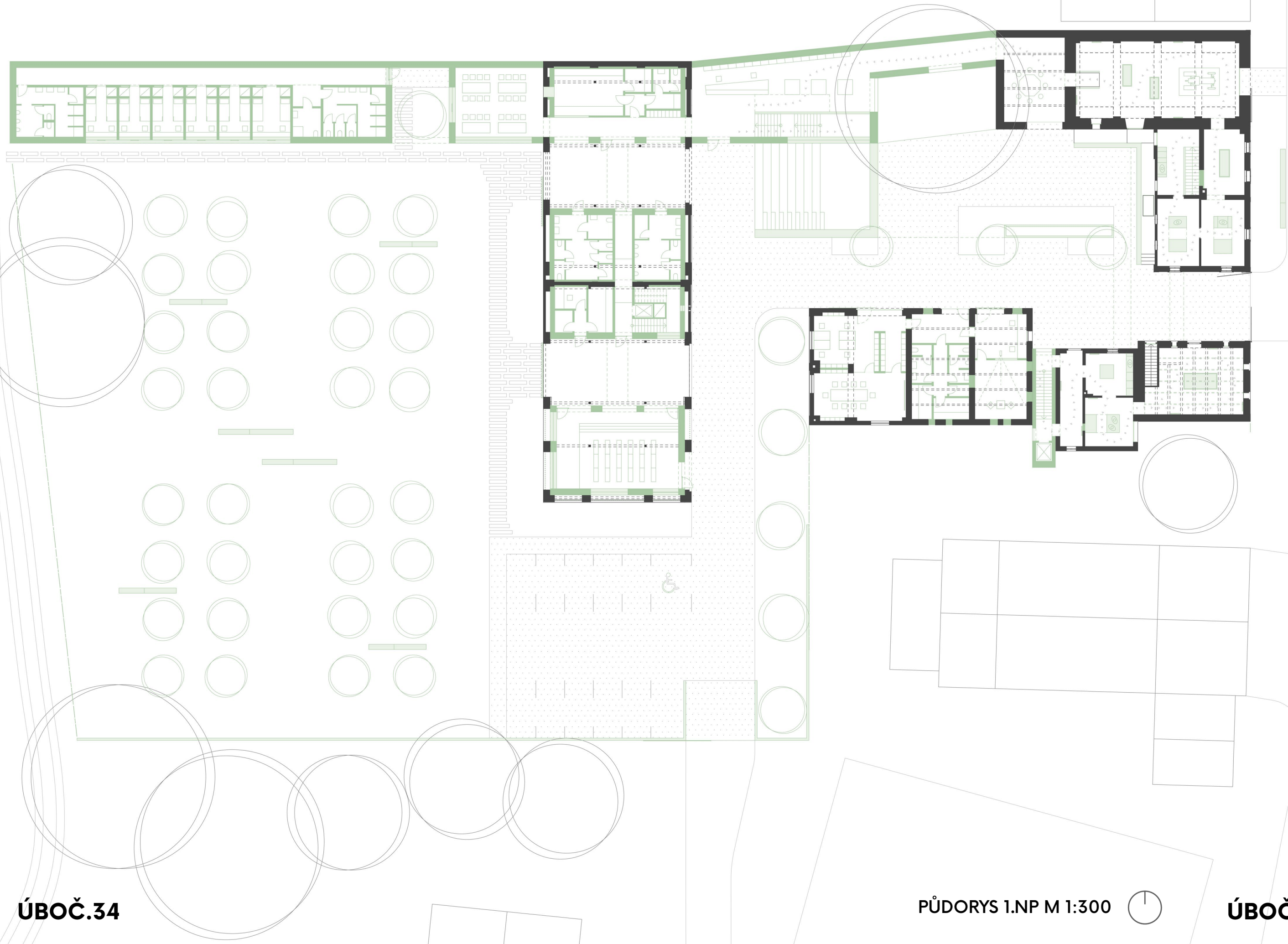
ZÁZEMÍ: 80 m²

BISTRO: 80 m²

ADMINISTRATIVA: 140 m²

EDUKACE: 70 m²

BILANCE PLOCH 2. NP

- EXPOZICE: 100 m²
- UBYTOVÁNÍ: 130 m² - 20 + 3 osob
- ZÁZEMÍ: 30 m²
- EDUKACE: 65 m²

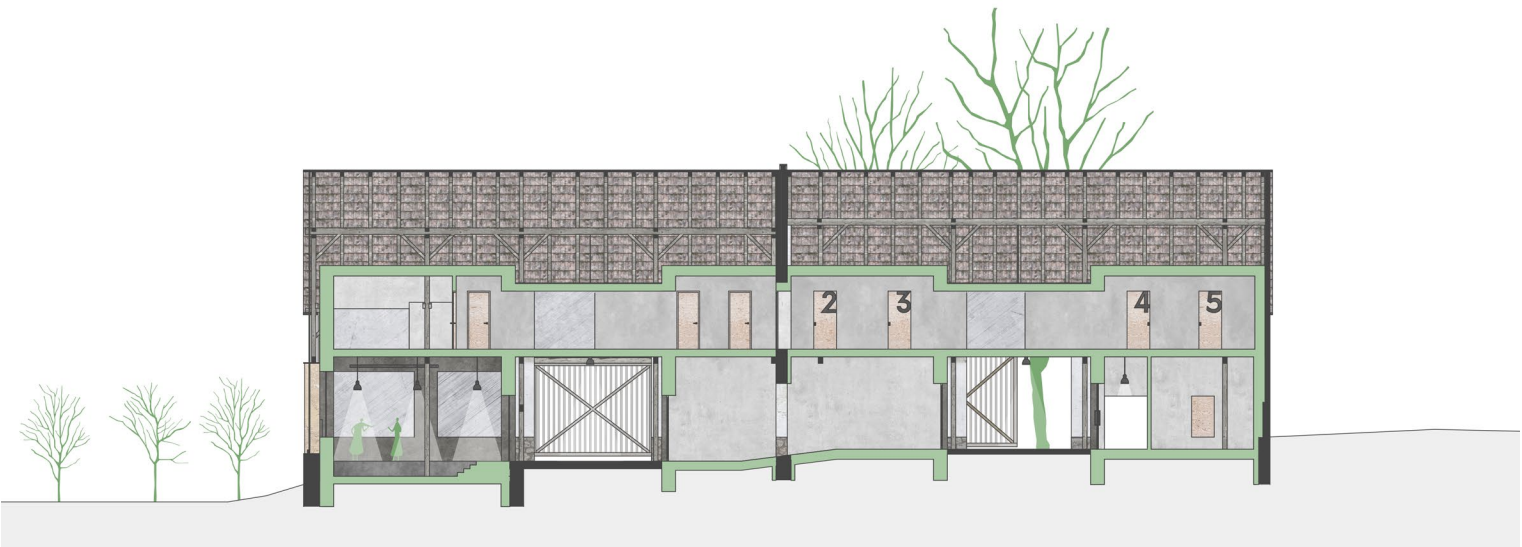
BILANCE PLOCH CELKOVÉ

- EXPOZICE: 920 m²
- UBYTOVÁNÍ: 310 m² - 40 + 5 osob
- ZÁZEMÍ: 140 m²
- ADMINISTRATIVA: 140 m²
- EDUKACE: 135 m²
- BISTRO: 80 m

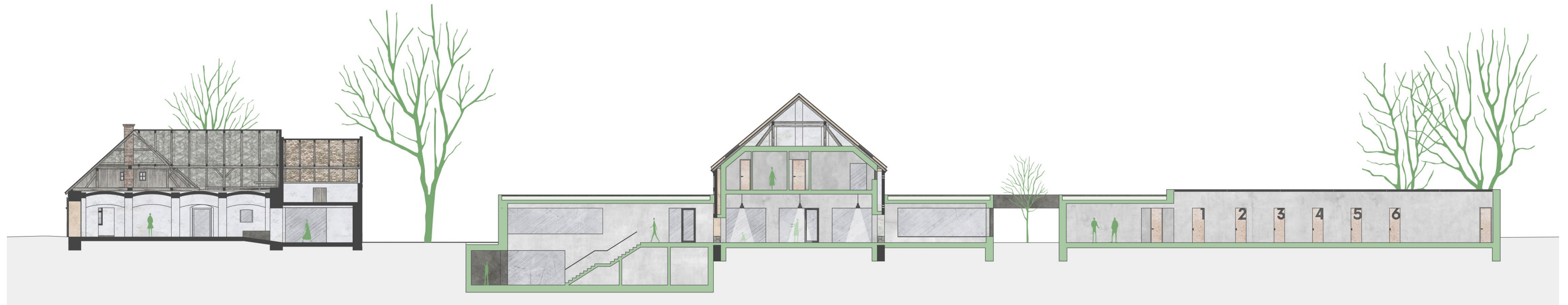
Pohled na vstupní objekt umístěný ve dvoře, vklíněný mezi stodolu a stáje.
Zceluje a doplňuje dvůr. Tvar se přizpůsobuje stoletému ořešáku.

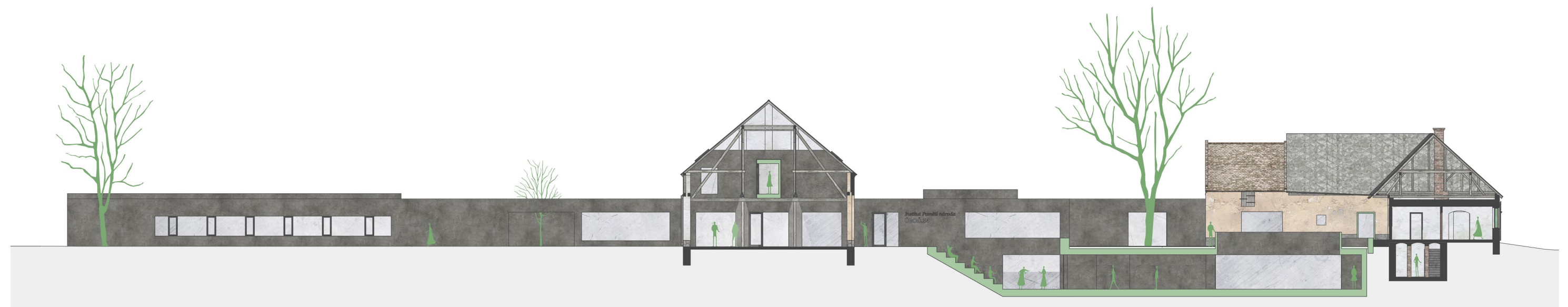
ŘEZ M 1:300

ŘEZ M 1:300

ŘEZ M 1:300

ŘEZ M 1:300

Při vstupu od parkoviště se naskytne pohled do dvora usedlosti, původně soudruhy vyasfaltovaný, dnes vydlážděný odsekovou žulou.

Venkovní auditorium s průhledem do expozice.
Místo konání přednášek, edukačních programů. Druhý život dvora.

Ve stodole vestavba, pro bydlení, výuku a zázemí.

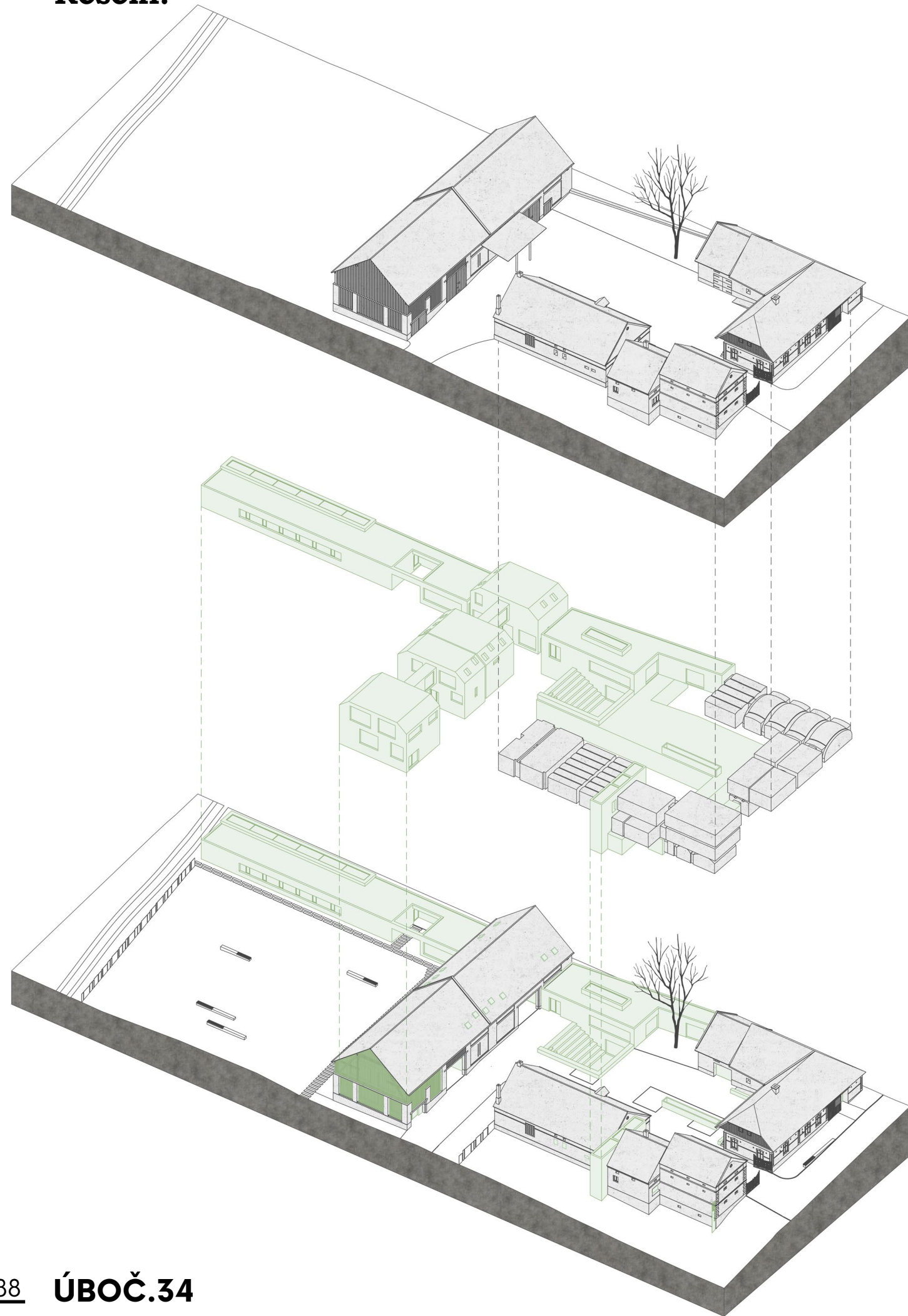

Stodola od zahrady ukrývající za laťováním vestavbu.

Zahrada usedlosti, ovocný sad, místo odpočinku, venkovních programů.

EXPOZICE

Expozice je řešena jako audiovizuální s interaktivními prvky, která je doplněna o několik fyzických exponátů. Při vstupu do expozice obdrží návštěvník tablet se sluchátky, které má návštěvník po dobu návštěvy expozice u sebe a slouží mu pro navigaci a pro spouštění jednotlivých interaktivních prvků či k prohlížení dokumentů a fotografií přímo na tabletu, či pro interakci s vystavenými exponáty a fotografiemi na stěnách. Veškeré zvuky jsou přenášeny do sluchátek, aby nedocházelo v expozici k vzájemnému rušení spuštěním několika interaktivních prvků najedou. Expozice je rozdělena na dvě části. První část expozice začíná ve vstupní budově a končí ve sklepních prostorech sýpky. Tato část expozice slouží ke krátkodobým expozicím pro vyprávění regionálních příběhů 20. století z Plzeňského kraje. Druhá část expozice začíná ve sklepě obytné části a končí ve vstupní budově. Tato část se věnuje osudu usedlosti čp. 34 v Úboči a perzekuci sedláků po roce 1948.

Interakce tabletu s expozicí.

1.NP
Vstupní hala, obchod

1.PP
Krátkodobá expozice

2.NP

Ohniště
Uvádí diváka do období 20. století

Interaktivní panely

Trojrozměrné exponáty ve vitrínách

Spojovací tunel s promítáním na stěnách

Promítání

EXPOZIČNÍ SCHÉMA

1.PP

1.NP

Úboč čp. 34 ve 20. století

Schodiště

Promítání na stěny

2.NP

Pokladna s obchodem Paměti národa

Ohniště
Závěrečné promítání

Umístění většího exponátu

Trojrozměrné exponáty týkající se Úboče

Schodiště

1.NP

Vstupní budova s prodejnou knih.

Vstup do expozice a pohled do venkovního auditoria.

Expoziční část pod dvorem, místo vyprávění regionálních příběhů z 20. století.

Obytná část čp. 34 v Úboči.
Místoprost, kde se změnil vývoj statku na následujících 40 let.

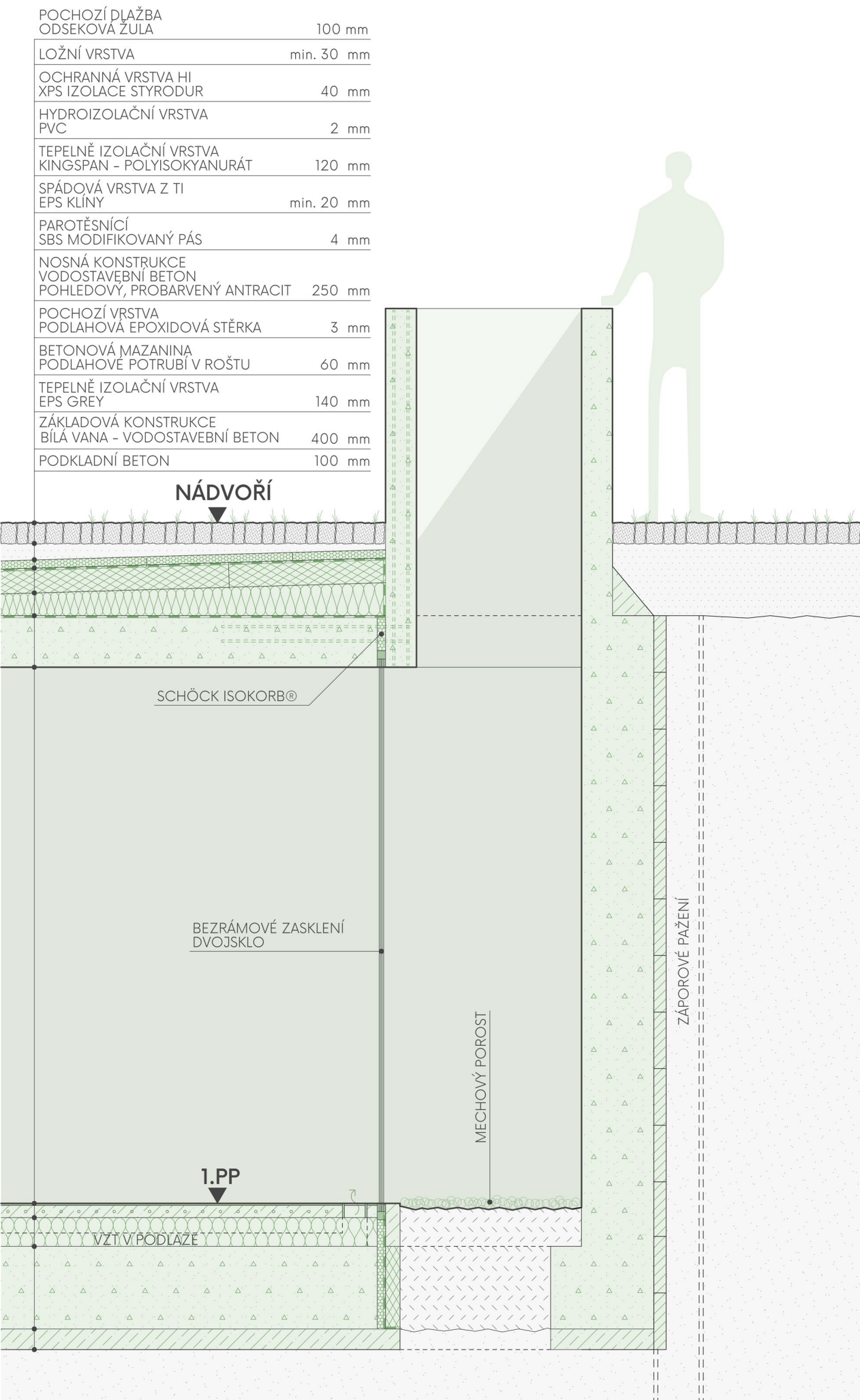
Dříve stáje, dnes expozice Institutu Paměti národa.

Edukační místnost ve vestavbě stodoly.

Vnitřní auditorium ukryté ve vestavbě stodoly.

KONSTRUKČNÍ A MATERIÁLOVÉ ŘEŠENÍ

Stávající objekty jsou ponechány v původním stavu, pouze dochází z odstranění některých vrat, které jsou nahrazeny zasklením či nahrazeny novými posuvnými, jako je v tomu případě objektu stodoly, kde jsou průchody ponechány jako přístupové chodby do zahrad za usedlostí a zakryty jen z jedné strany posuvnými dřevěnými vraty, které jsou zakryty sklolaminátem s laťováním. Exteriérové a interiérové omítky jsou ponechány ve stávajícím stavu, stejně tak všechny ponechané výplně otvorů. Lokálně je obnoven nátěr na stávajících objektech, kde byla v předchozí době provedená štuková vysprávka. Střešní krytina je ponechána a jen jsou vyměněny poškozené střešní tašky. Dřevěné prkenné krytí na jižní části stodoly bylo sejmuto a nahrazeno laťováním pro vizuální zachování krytí a zároveň lepší prosvětlení nového objektu uvnitř stodoly.

Novostavby jsou řešeny jako monolitické konstrukce s adekvátním zateplením v rámci skladby pro dodržení tepelně-technických požadavků. Vnější povrchy nových objektů jsou navrženy z probarveného pohledového betonu tmavého odstínu. Dřevěné prvky v interiéru jsou navrženy z překližky a kovové doplňky z matného antracitu. Zpevněné plochy na parkovišti a na dvoře jsou z odsekové dlažby. Pochozí plochy za stodolou v zahradě jsou řešeny ze žulových bloků. Objekty jsou vytápěny podlahovým vytápěním v kombinaci se vzduchotechnikou, která bude především využita v podzemních částech.

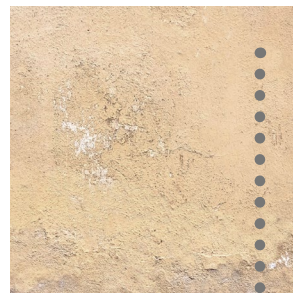
Řešení.

Stávající krytina
Eternit
Lokálně vyměněn

Stávající krytina
Bobrovka
Lokálně vyměněna

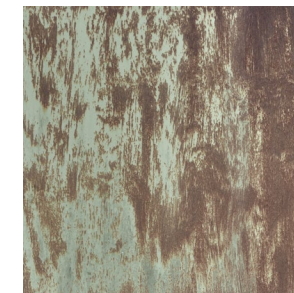
Stávající omítky
Lokálně obnoven nátěr

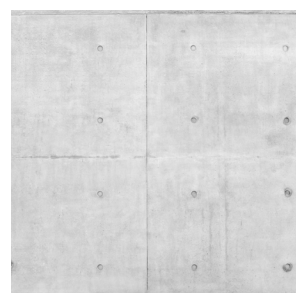
Stávající dřevěná prkna

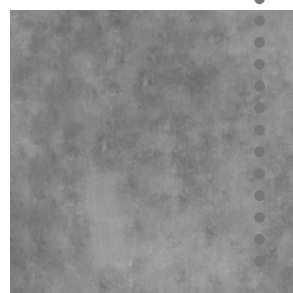
Stávající krytina
Vlnovka
Lokálně vyměněna

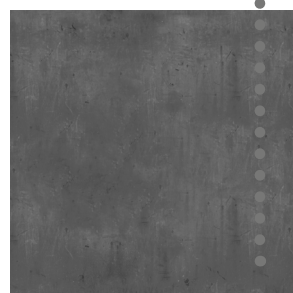
Stávající kovové povrchy

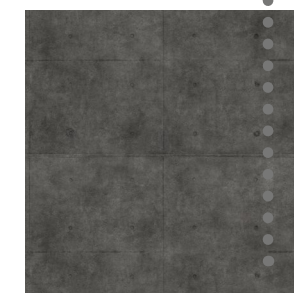
Vnitřní betonové konstrukce

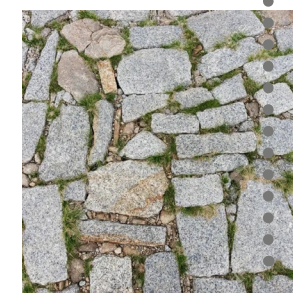
Vnitřní povrchy podlah
Stěrka

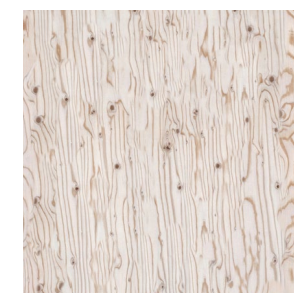
Kovové doplňky
Antracitová matná

Vnější betonové konstrukce
Probarvený pohledový beton

Odseková dlažba

Vnitřní parapety, dveře
Překlíčka

Řešení.

Řešení Institutu Paměti národa v usedlosti čp. 34 v Úboči na Domažlicku využívá stávající obytné a hospodářské objekty, které jsou doplněny o nové části pro dosažení propojení jednotlivých staveb a navýšení prostorových kapacit. Zvolený přístup potlačuje nové objekty na úkor stávajících stavení a z části jsou skryté v podzemí.

Diplomní práce prověřuje adaptaci usedlosti na vzdělávací institut s cílem zachovat její hodnoty bez přílišné destrukce a ponecháním v autentickém stavu.

Zvolený přístup může být vnímán částí veřejnosti jako kontroverzní a není jediným, jak ke konverzi těchto typů staveb přistupovat, ale s ohledem na adaptaci pro Institut Paměti národa je tento přístup adekvátní.

Závěrem práce bych chtěl poděkovat vedoucím této práce, manželskému páru Hradečných, kteří mně umožnili zpracovávat toto téma v jejich školním ateliéru jako diplomní projekt.

Poděkování patří také rodině Mastných, kteří umožnili zaměření a zdokumentování stávajícího stavu usedlosti a za poskytnutí značného množství dokumentů a fotografií, které se týkají jejich rodinné historie a gruntu.

Děkuji Veronice a Ondrovi za jejich připomínky a rady.

Zdroje.

Virtuální archiv Paměti národa
online: www.pametnaroda.cz

Stránky organizace Post Bellum
online: www.postbellum.cz

Stránky Institucí Paměti národa
online: www.institut.pametnaroda.cz

Stránky obce Úboč
online: www.uboc.cz

Mapy stabilního katastru
online: www.agr.cuzk.cz

Archiv rodiny Mastných